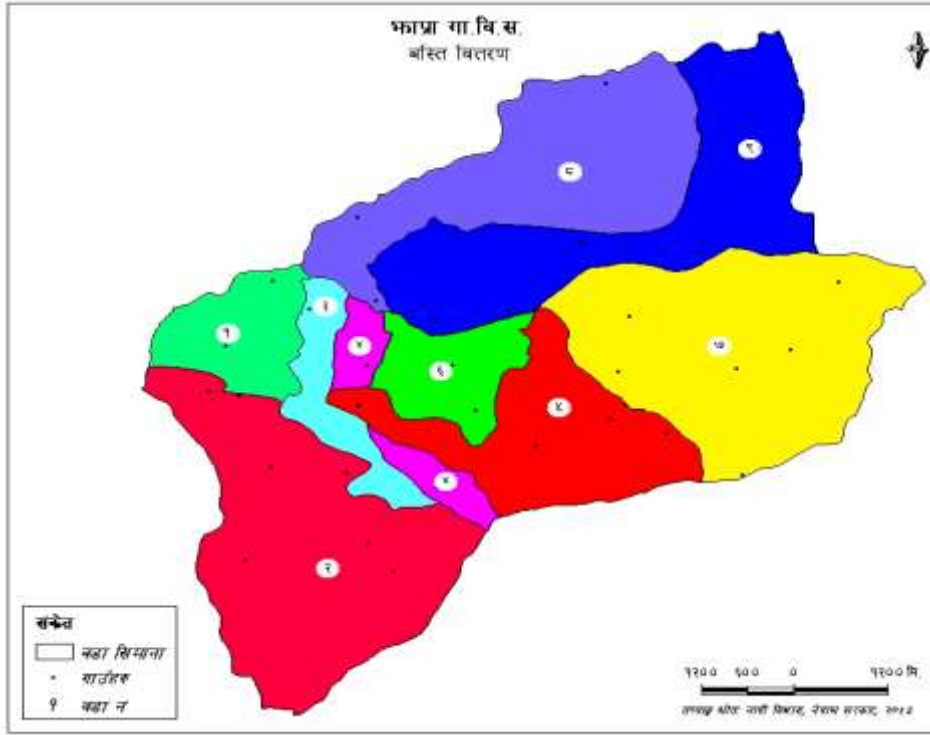

“कृषि, वन, यातायात, शिक्षा र रोजगार,
सुशासन युक्त समाज भाप्रालीहरुको मूल आधार”

गाउँ विकास आवधिक योजना (२०६९/२०७०-२०७१/२०७२)

भाद्रा गाँउ विकास समिति जाजरकोट

श्रावण २०६९

सहकार्य एवं सहजिकरण :

जिल्ला विकास समिति
जाजरकोट

भाद्रा गाँउ विकास समिति
जाजरकोट

लिङ्ग/हेल्भेटास स्वीस
इन्टरकोअपरेसन नेपाल

हिमालय यूवा क्लव, पजारु-८,
जाजरकोट

बिषय सुची

बिषय सुची	१
शुभकामना	२
प्रकाशकीय	३
१. परिचय	४
१.१ पृष्ठभूमी	४
१.२ भाप्रा गा.वि.स.को संक्षिप्त परिचय	४
१.३. आवधिक गाउँ विकास योजना तर्जुमाको उद्देश्य र विधि	४
१.४. गाउँ विकास आवधिक योजना तर्जुमाको सिमा :	५
२. गाउँ विकासका समस्या, अवसरहरु र चुनौतिहरु	५
३. गाउँ विकासका रणनीतिहरु :	९
४. दिर्घकालिन सोच, विशिष्ट उद्देश्य, विषयगत उद्देश्य र सूचकहरु	१०
४.१. दिर्घकालिन सोच	१०
४.२. मुख्य उद्देश्य :	१०
४.३. विशिष्ट उद्देश्यहरु :	१०
४.४. विषयगत उद्देश्य र सूचकहरु	११
५. प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र र मुख्य कृयाकलापहरु	१८
५.१. प्राथमिकता प्राप्त विषयगत क्षेत्र र प्रमुख कृयाकलापहरु	१८
५.२. जलवायु तथा वातावरण	२४
५.३. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण एवं बाल विकास	२४
६. कार्यक्रमको वित्तिय श्रोत प्रक्षेपण	२४
७. गाविसको आन्तरिक श्रोत/राजश्व वृद्धिका सम्भावना तथा क्षेत्रहरु :	२५
८. आवधिक योजना कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	२५
८.१. लेखापरिक्षण	२५
८.२. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	२५
९. जिल्लाको आवधिक योजना, त्रिवर्षीय अन्तरिम योजना र सट्ट्राव्दी लक्ष्यमा योगदान	२६
१०. जोखिम पक्ष र त्यसको न्यूनिकरण:	२६
अनुसूचि १ : गाविसमा काम गरिरहेका विकास साभेदार निकायहरुको विवरण	२८
अनुसूची २ : गाविसको संक्षिप्त पार्श्वचित्र	२९
अनुसूचि ३: गाविसको श्रोत नक्सा	३८
अनुसूचि ४ : सहभागीहरुको उपस्थिति र प्रतिबद्धता	३९
अनुसूचि ५ : गा.वि.स.को संगठन संरचना र संस्थागत सम्बन्ध	४०

नेपाल सरकार
संघिय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय
जिल्ला विकास समितिको कार्यालय
जाजरकोट

मिति:

फोटो

शुभकामना

स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ र नियमावली २०५६ ले प्रदान गरेको अधिकारको क्षेत्र भित्र रही स्थानीय निकायले प्रभावकारी सेवा प्रवाहको लागि योजनावद्ध विकास गर्नुपर्ने मान्यताको आधारमा गाउँ विकास समिति भ्राप्रा जाजरकोटले “कृषि, वन, यातायात, शिक्षा र रोजगार, सुशासन युक्त समाज भ्राप्रालीहरूको मुल आधार” भन्ने नाराका साथ गाउँ विकास आवधिक योजना तर्जुमा गरेकोमा खुशी व्यक्त गर्दै यस आवधिक योजनाले भ्राप्रा गाउँ विकास समितिको समग्र विकासमा टेवा पुऱ्याउन सकोस भन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछु । साथै यस कार्यमा प्रत्यक्ष वा परोक्ष रूपमा सहयोग पुऱ्याउने सम्पूर्ण महानुभाव एवं संघ- संस्थाहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

धन्यवाद !

.....
(चक्रवहादुर वुढा)
स्थानीय विकास अधिकारी
जिल्ला विकास समितिको कार्यालय
जाजरकोट

नेपाल सरकार
स्थानीय विकास मन्त्रालय
गाउँ विकास समितिको कार्यालय
भाप्रा, जाजरकोट

मिति:

फोटो

प्रकाशकीय

स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन एवं नियमावली अनुरूप विकेन्द्रीकृत शासन व्यवस्थामा हरेक गा.वि.स.ले गाउँ विकास आवधिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने हुन्छ। गाउँ विकासको दीर्घकालिन सोच, उद्देश्य र रणनीति तय गर्दै स्थानीय साधन र श्रोतहरूको अधिकतम परिचालन गरि गाउँ विकास आवधिक योजनाले समग्र विकासमा सहयोग पुर्याउने कुरा निश्चित छ। गाउँ विकास आवधिक योजनाले समावेशी र सहभागितात्मक प्रकृयाबाट यस गा.वि.स.का समुदायहरूको आधारभूत आवश्यकताहरू परिपूर्ती गर्दै जाने विश्वास समेत लिईएको छ।

यस योजना निर्माणमा सहयोग पुर्याउने जिल्ला विकास समिति, भाप्रा गाउँ विकास समिति, लिङ्ग/हेल्भेटास स्वीस इन्टरकोअपरेसन नेपाल, सहजिकरणमा सहयोग गर्ने हिमालय यूवा क्लव, पजारु जाजरकोट र अन्य संस्थाहरूको सामूहिक प्रयासमा यो “भाप्रा गाउँ विकास आवधिक योजना” तयार पारिएको छ। यस कार्यमा प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सहयोग गर्ने सम्पूर्ण संस्था, व्यक्ति र भाप्रा गाउँ विकास समितिका पदाधिकारीहरू, राजनीतिक दल, समाजसेवी, नागरिक समाज एवं समुदायलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु। साथै यस आवधिक योजनाले निर्दृष्ट गरेका कृयाकलापहरू कार्यान्वयनमा जिल्लामा कार्यरत सम्पूर्ण सरकारी, गैरसरकारी एवं अन्य विकास साभेदार संस्थाहरू र गा.वि.स.स्थित सम्पूर्ण सरोकारवालाहरू तथा राजनीतिक दलहरूबाट पूर्ण सहयोगको अपेक्षा राख्दै यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा गाउँ विकास समितिको तर्फबाट प्रतिबद्धता समेत व्यक्त गर्न चाहन्छु।

धन्यवाद !

.....
(मोतिलाल खत्री)

सचिव

गाउँ विकास समितिको कार्यालय

भाप्रा, जाजरकोट

१. परिचय

१.१ पृष्ठभूमी

वि.सं. २०१३ सालदेखि नेपालमा योजनाबद्ध रूपले विकासको थालनी भएतापनि स्थानीय निकायको अग्रसरतामा दीर्घकालीन सोच बनाएर योजनाबद्ध विकासको अभ्यास गर्ने परिपाटीले मूर्त रूप लिन सकेको देखिदैन। स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ र नियमावली, २०५६ लागू भएपछि स्थानीय निकायहरूमा विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यको उत्तरदायित्व र जिम्मेवारी बहन गर्नु पर्ने हुन्छ। उक्त ऐन र नियमावली अनुसार प्रत्येक गाविसले आफ्नो गाविस क्षेत्रको विकासका लागि आवधिक र वार्षिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने हुन्छ। हालै मात्र स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट थालनी गरिएको न्यूनतम शर्त तथा कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनमा आवधिक योजना तर्जुमा गरी वार्षिक योजना तयार गरिएको कार्यलाई कार्यसम्पादनको सूचकको रूपमा राखिएको छ। स्थानीय स्वायत्त शासन ऐनको दफा ४३ (१) बमोजिम हरेक गाउँ विकास समितिले आफ्नो आवधिक योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने स्पष्ट व्यवस्था गरेको छ।

१.२ भाप्रा गा.वि.स.को संक्षिप्त परिचय

जाजरकोट जिल्लामा रहेका ३० वटा गा.वि.स.हरू मध्ये भाप्रा पनि एक हो। जिल्लाको पश्चिम क्षेत्रमा पर्ने भाप्रा गाउँ विकास समिति खलंगा सदरमुकाम देखि १० कोष टाढा रहेको छ। २०३८ सालमा यस गाउँ विकास समितिबाट पजारु गाउँ विकास समिति छुट्टयाईको थियो। चार गाउँका भद्र भलादमीहरू जम्मा भई गफ गर्ने ठाउँ भएकाले यस गाउँ विकास समितिको नाम भाप्रा रहन गएको हो भन्ने भनाई रहेको छ। यसरी नै यस ठाउँमा निगालभाप्रा भन्ने ठाउँ भएको र यसकै नामबाट भाप्रा रहन गएको हो की भन्ने भनाई पनि रहेको छ। यस गा.वि.स.को पूर्वमा पुन्मा र खलंगा, पश्चिममा दशेरा, उत्तरमा ढिमे र दक्षिणमा कार्कीगाउँ गाविससंग जोडिएको छ। कूल जनसंख्या ५६६५, घरधुरी ९१५ रहेको यस गाविसमा क्षेत्री, ठकुरी, जनजाती, दलित, ब्राम्हण तथा अन्य जातजातको बसोवास रहेको छ। यस गाविसको ९१.२७ प्रतिशत मानिसहरू कृषि पेशामा संलग्न छन्। ५०२५ हेक्टर क्षेत्रफलमा फैलिएको भाप्रा गाविस हावापानीको दृष्टिकोणले मानव अनुकूल देखिन्छ। यस गाविसको वार्षिक औषत तापक्रम २५°C देखि ३५°C सम्म रहेको छ। माटोको वनावट र उर्वराशक्ति हेर्दा यस गाविसमा कालो र बलौटे माटो पाइने हुदाँ कृषिको लागि ज्यादै उपयुक्त देखिन्छ। प्राकृतिक श्रोतले सम्पन्न यस गाविसमा सरुगाड, लम्तीखोला, कालढुगाखोला र अन्य नदीनालाहरू तथा प्रशस्त मात्रामा वनजंगल रहेको छ।

१.३. आवधिक गाउँ विकास योजना तर्जुमाको उद्देश्य र विधि

स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ र नियमावली २०५६ ले निर्दृष्ट गरे अनुसार यो आवधिक योजना तयार गर्नुको मुख्य उद्देश्यहरू देहाय बमोजिम रहेका छन् :

- १) सम्बन्धित गाविसहरूलाई पारदर्शी, समावेशीमूलक र परिणाममुखी आवधिक योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्नमा सहयोग।
- २) स्थानीय स्तरमा विकास र निर्माण सम्बन्धी निकाय/संस्थाहरूबीच समन्वय तथा सहकार्यको प्रवर्धन गर्न गाविसलाई सहयोग।
- ३) विकास र निर्माणमा प्राप्त साधन र श्रोतको अधिकतम उपयोग तथा थप श्रोत र साधनहरूको खोजीमा गाविसको अग्रसरता।

आवधिक गाउँ विकास योजनाको तयारी विधि :

गाउँ विकास आवधिक योजनाको निर्माण ३ चरणमा हुने गर्दछ। तयारी चरण अन्तर्गत सरोकारवाला विच सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य गर्ने विषयमा छलफल, सहजकर्ताको छनौट एवं प्रशिक्षण, गा.वि.स.हरूको छनौट, सरोकारवालाहरू विच समझदारी पत्र निर्माण गरिन्छ। विकास चरणमा समावेशी योजना तर्जुमा समिति गठन तथा समितिलाई क्षमता अभिवृद्धि तालिम, आधारभूत सूचनाहरू संकलन, विश्लेषण, आवश्यकता र अवसरहरू पहिचान एवं प्राथमिकता निर्धारण गरि सांकेतिक योजना छनौट गरि दस्तावेजको तयार गरिन्छ। कार्यान्वयन चरणमा यस दस्तावेजलाई गा.वि.स. परिषदबाट अनुमोदन गरि कार्यान्वयन गरिन्छ। योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रकृत्यालाई विशेष जोड दिइन्छ।

१.४. गाउँ विकास आवधिक योजना तर्जुमाको सिमा :

गाउँ विकास आवधिक योजना तर्जुमाका सिमाहरु देहाय वमोजिम रहेका छन् :

- गा.वि.स.को आवधिक योजना निर्माण गर्ने प्रकृत्यामा केहि सरोकारवालाहरुको उपस्थिति नभएको हुंदा कतिपय कृत्याकलापहरुमा प्राप्त दोश्रो सूचनाको आधारमा उल्लेख गरिएको छ ।
- गाविसमा कार्यरत सबै सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरुको कार्यशाला गोष्ठीमा प्रतिनिधिहरुको उपस्थिति नभएको हुंदा कार्यक्रम तथा आयोजनाको लगानी गर्ने वा कार्यान्वयन निकायको रुपमा छुट हुन सक्दछ ।
- आवधिक योजनामा साधन र श्रोतको लेखाजोखा गर्दा गा.वि.स.वाहेक अन्य निकायहरुको श्रोतको प्रक्षेपण यकिन हुन नसकेकोले अनुमानित बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
- प्रकृत्यागत रुपमा योजना निर्माण गर्नु पर्ने भएकोले कतिपय सूचनाहरु प्राप्त हुन नसकेकोले विगतका सूचनालाई आधार मानी योजनाहरुको छनौट गरिएको छ ।
- गाविसको क्षमता भन्दा बाहिरको जिल्ला स्तरीय वा केन्द्रीय तवरको संयोजन तथा लगानीबाट कार्यान्वयन हुने योजनाहरुको बजेट आवधिक योजनाको बजेट विवरणमा समावेश गरिएको छैन ।

२. गाउँ विकासका समस्या, अवसरहरु र चुनौतिहरु

गाउँ विकास आवधिक योजना तर्जुमाका समस्या, अवसर र चुनौतिहरु देहाय वमोजिम रहेका छन् :

क्र.स.	विषयगत क्षेत्रहरु	मुख्य समस्याहरु	अवसरहरु	चुनौतिहरु
१.	आर्थिक विकास			
१.१	कृषि	<ul style="list-style-type: none"> - सिंचाई कुलो मर्मत तथा निर्माणको अभाव - गुणस्तरिय विउविजनको अभाव - परम्परागत गोठेमल व्यवस्थापनमा प्राविधिक ज्ञानको अभाव - कृषिमा आधुनिककरण तालिम, उन्नत प्रविधिको अभाव - उन्नत जातका पशुपाल र प्रर्याप्त चरण एवं पोषणको अभाव - कृषि प्रसार सेवामा सरकारी निकायहरुको उपस्थितीको कमी - कृषि तथा गैहृकृषि उपजहरुको बजार व्यवस्थापनको अभाव - गोठेमल सुधार तथा जैविक विषादी तालिम तथा प्रविधिको कमी - कृषि सहकारीहरुको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> - पानीका श्रोतहरुको उपलब्धता तथा पुराना कुलाहरु निर्माण भएका - कृषि क्षेत्रको विकासमा विभिन्न संघ संस्था एवं स्थानी निकायहरुको जोड एवं लगानीमा वृद्धि - उन्नत जातका घांसहरु प्रवर्द्धन गर्न सकिने - चरण क्षेत्र विकास तथा विस्तार गर्न सकिने - कृषि प्रसार सेवाहरुलाई विस्तार गर्न सकिने संयन्त्रहरु भएको - बजारमुखी उत्पादनमा कृषकहरुको अग्रसरता बढाउन सकिने - प्राङ्गारिक उत्पादनमा जोड दिन सकिने - कृषि उपजहरुको लागि बजार संजालको विकास गर्न सकिने 	<ul style="list-style-type: none"> - जलवायु परिवर्तनको असर - ठूला सिंचाई आयोजनाहरु कार्यान्वयन श्रोतको कमी - कृषिमा एकिकृत अनुदान नीतिको अभाव - मौसमी वसाईसराई - हाल सम्म यातायातको अभाव - राजनीतिक अस्थिरता
१.२	गैहृकृषिमा	- तालिम प्राप्त जनशक्तिले	- युवा स्वरोजगार कोष कार्यान्वयन	- लगानीको लागि (

क. स.	विषयगत क्षेत्रहरु	मुख्य समस्याहरु	अवसरहरु	चुनौतिहरु
	आधारित (सिप तथा रोजगारी)	<ul style="list-style-type: none"> काम नपाउनु दक्ष जनशक्तिको अभाव वेरोजगारी, घरेलु उद्योगको स्थापना हुन नसक्नु पर्यटकीय स्थलहरुको संरक्षण व्यवस्थापन र प्रचारप्रसारको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> दक्ष जनशक्ति उत्पादनमा सहयोग गर्ने संघ संस्थाहरुको क्रियाशिलता स्थानीय कृषि तथा गैरकृषि जन्य कच्चा पदार्थहरुको प्रर्याप्त उपलब्धता ग्रामीण पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गर्न सकिने 	<ul style="list-style-type: none"> अनुकूल वातावरणको अभाव सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूती हुन नसक्नु राजनीतिक अस्थिरता नियमित यातायात संचालन कमी
१.३	वन तथा वातावरण	<ul style="list-style-type: none"> व्यापक वन फडानी हुनु वातावरण संरक्षणका कृयाकलापहरुको कमी (वृक्षा रोपण, भूक्षय, आगजनी) वन क्षेत्रको संरक्षण एवं सम्बर्द्धनमा कमी (जस्तै: सरकारी वन सामुदायिक वनको रुपमा विकास नहुनु) वन तथा गैह्रकाष्ट वन पैदावारको दिगो संकलन, संरक्षण र वजार व्यवस्थापनको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> जिल्ला वन कार्यालयको क्रियाशिलता वृद्धि वन विकास कार्यक्रम प्रति संघ- संस्था तथा स्थानीय निकायहरुको क्रियाशिलता सरकारी वनलाई सामुदायिक वनमा हस्तान्तरण गर्न सकिने कार्वन व्यापारमा संलग्न हुने सक्ने सम्भावना वजार सूचना प्रवाहमा स्थानीय संचार माध्यमसंग सहकार्य गर्न सकिने सम्भावना व्यक्तिगत एवं सामुदायिक नर्सरीहरु प्रवर्द्धन गर्न सकिने नजिक रहेको थलह वजारलाई जडिवुटी संकलन गर्ने प्रमुख केन्द्रको रुपमा विकास गर्न सकिने 	<ul style="list-style-type: none"> नीतिगत पारदर्शिता एवं कार्यान्वयनको अभाव वन क्षेत्रको अतिक्रमण डढेलो माउवोटको संरक्षण नहुनु लोपउन्मुख वनपैदावारको संरक्षण नहुनु
२.	सामाजिक विकास			
२.१	शिक्षा	<ul style="list-style-type: none"> विद्यालय भवानको अभाव पुस्तकालय, शैक्षिक सामग्री र विज्ञान प्रयोगशालाको कमी कक्षाकोठा, स्वच्छ खानेपानी तथा शौचालयको कमी सट्टा शिक्षक विषयगत शिक्षकहरुको अभाव वाल विकास केन्द्रको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> शिक्षाको नीतिमा अनुगमन संयन्त्रको व्यवस्था असल शासन क्वलहरुको प्रवर्द्धन शिक्षा क्षेत्रको लगानीमा वृद्धि 	<ul style="list-style-type: none"> शिक्षा नीती कार्यान्वयनमा राजनीतिक हस्तक्षेप
२.२	स्वास्थ्य	<ul style="list-style-type: none"> गाविसका केही वडाहरुवाट स्वास्थ्य संस्था टढा हुनु पानीजन्य सरुवा रोगहरु दक्ष स्वास्थ्यकर्मीहरुको कमी भौतिक पूर्वाधारहरु कमी र उपकरणहरुको अप्रर्याप्तता 	<ul style="list-style-type: none"> स्वास्थ्य क्षेत्रमा लगानीमा वृद्धि स्वास्थ्यकर्मीहरुको संख्या र क्षमतामा वृद्धि गर्न सकिने गाविसको लगानीमा वृद्धि 	<ul style="list-style-type: none"> रोगको महामारी दक्ष स्वास्थ्यकर्मी सुगम क्षेत्रमा केन्द्रित

क्र.स.	विषयगत क्षेत्रहरू	मुख्य समस्याहरू	अवसरहरू	चुनौतिहरू
		<ul style="list-style-type: none"> - गुणस्तरिय र प्रर्याप्त औषधी र सामाग्रीहरूको अभाव - राष्ट्रिय अभियानका कार्यक्रमहरू (भिटामिन ए, पोलियो, हेपाटाइटिस वी र अन्य खोपहरू) को प्रभावकारी कार्यान्वयनमा कमी - व्यक्तिगत सरसफाईमा ध्यान नदिनु 		
२.३	दलित, महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, असहाय, वृद्ध	<ul style="list-style-type: none"> - महिलाहरूको कार्य बोझ पुरुषहरू भन्दा बढी - दलित र गैरदलित तथा दलित दलित विच जातिय विभेद - महिला केन्द्रित कार्यक्रमहरूको अभाव र साक्षरतामा कमी - प्रजनन स्वास्थ्य र पाठेघर खस्ने समस्या - बाल मैत्री सु-शासन कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनको कमी - बाल क्लव गठनको अभाव - फरक क्षमता(अपाङ्ग), असहाय र वृद्ध लक्षित कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनको कमी - द्वन्द्व पिडित लक्षित कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनको कमी - पञ्जिकरण कार्यको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा कमी - स्थानीय तहमा नीतिहरूको वारेमा अनविज्ञता 	<ul style="list-style-type: none"> - गाउँ विकास अनुदान कार्यविधि २०६७ - लैंगिक समानता तथा समाजिक समावेशीकरण नीति - छाउपडि रोकथाम नीति - बालमैत्री स्थानीय शासन राष्ट्रिय रणनीति - विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूको लक्षित वर्ग केन्द्रित कार्यक्रमहरू - गाविसको क्षमता विकास योजना 	<ul style="list-style-type: none"> - स्थानीय तहमा नीतिहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा अनुगमनको अभाव - स्थानीय स्तरमा कार्यरत सरोकारवालाहरूको नीतिगत जवाफदेहिता - सचिवहरूको कार्यबोझ - राजनीतिक हस्तक्षेप
२.४	सामुदायिक पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> - सामुदायिक भवनको अभाव - कृषि उपज संकलन केन्द्र नहुनु - तालिम हलको अभाव - वदशालाको अभाव - निर्माण भएका संकलन केन्द्रको मर्मत नहुनु - सार्वजनिक शौचालयको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> - विभिन्न संघ संस्था तथा निकायहरूको लगानीमा वृद्धि - सामाजिक पूँजको निर्माण (वचत तथा क्षमता अभिवृद्धि) - गाविसमा अनुदान रकममा वृद्धि 	<ul style="list-style-type: none"> - सामुदायिक भवनहरूको संरक्षण र दिगो व्यवस्थापन - स्थानीय श्रोतहरू पूर्वाधार विकासको क्षेत्रमा बढी केन्द्रित
३.	जलश्रोत विकास तथा विद्युतिकरण			

क. स.	विषयगत क्षेत्रहरु	मुख्य समस्याहरु	अवसरहरु	चुनौतिहरु
३.१	जलश्रोत विकास	<ul style="list-style-type: none"> - खानेपानीको अप्रर्याप्तता - मर्मत सम्भार कोष नहुनु - खानेपानी योजनाको मर्मत सम्भार नभएको - मूल संरक्षण र व्यवस्थापनको अभाव - व्यक्तिगत तथा सार्वजनिक शौचालयको कमी - सरसफाई सम्बन्धी चेतनामूलक कृयाकलापहरुको कमी - सिंचाई योजनाहरुको मर्मत सम्भारको कमी - सिंचाई सुविधाको अप्रर्याप्त - पलाष्टिक पोखरी मर्मतको अभाव - सुधारीयको पानी घट्टको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> - पानीका श्रोतहरुको उपलब्धता - सानो मर्मत सम्भारले धेरै लाभ दिन सक्ने - स्थानीय श्रोत साधनहरुको उपयोग गर्न सकिने - ठूलो सिंचाईका लागि केन्द्रिय योजनाको लागि पहल गर्न सकिने - स्थानीय संघ संस्था तथा संचार माध्यमहरुसंग सहकार्य गर्न सकिने 	<ul style="list-style-type: none"> - जलवायु परिवर्तन - राजनीतिक अस्थिरताले निर्धारित समय भित्र कार्यक्रमको कार्यान्वयन
३.२	विद्युत	<ul style="list-style-type: none"> - गाविसको कुनै पनि स्थानमा विद्युत निर्माण नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> - नविकरणिय उर्जा विस्तारको सम्भावना (अनुदान नीति) - लघु जलविद्युतको सम्भावना 	<ul style="list-style-type: none"> - जलवायु परिवर्तन - ठूलो आयोजनाको लागि श्रोत
३.३	सूचना एवं संचार	<ul style="list-style-type: none"> - फोनको सुविधा नियमित नभएको तथा अप्रर्याप्तता (मौसममा/सोलारमा निर्भर) - राष्ट्रिय पत्रपत्रिकाहरुमा पहुंच नभएको तथा स्थानीय पत्रपत्रिकाहरु प्रकाशनको अभाव - इमेल इन्टरनेट सेवा सुविधाको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> - निजी क्षेत्रका सेवा प्रदायकहरुबाट सेवा विस्तार 	<ul style="list-style-type: none"> - विद्युत आपूर्ती - यातायात
४.	यातायात पूर्वाधार			
४.१	सडक तथा भोपु	<ul style="list-style-type: none"> - स्थानीय सडकहरुको अभाव - घोडेटो गोरेटो बाटोको सुधार नभएको - भोलेङ्गे पुलको निर्माण तथा मर्मत सम्भारमा कमी 	<ul style="list-style-type: none"> - सरकारी तथा अन्य दातृ निकायहरुको लगानीका लागि प्रथामिकता क्षेत्र - स्थानीय श्रोत साधनहरुको उपयोग गर्न सकिने 	<ul style="list-style-type: none"> - राजनीतिक दवाव - बदलिदो राजनीतिक परिवेशमा दातृ निकायहरुको प्रथामिकता क्षेत्रमा परिवर्तन
५.	सु-शासन तथा अन्य			
५.१	सु-शासन	<ul style="list-style-type: none"> - विषयगत/क्षेत्रगत नीति तथा योजनाहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन र निर्माणको अभाव - योजनाहरुको प्रभावकारी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने अभ्यासमा कमी 	<ul style="list-style-type: none"> - विषयगत/क्षेत्रगत नीति तथा योजनाहरु अवलम्बन गर्न सकिने - आवधिक योजनाको माध्यमबाट एकिकृत रुपमा विकास साभेदारहरुसंग सहकार्य गर्न सकिने - सामाजिक परिचालकहरुको क्षमता अभिवृद्धि र एकिकृत रुपमा परिचालन 	<ul style="list-style-type: none"> - विभिन्न संघ संस्थाहरुको आ-आफ्नो नीति र कार्यशैली - राजनीतिक अस्थिरता तथा दवाव

क. स.	विषयगत क्षेत्रहरु	मुख्य समस्याहरु	अवसरहरु	चुनौतिहरु
		<ul style="list-style-type: none"> - योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन प्रक्रिया समावेशी, पारदर्शितामा कमी - विकासे सरोकार तथा साभेदार निकायहरुको जवाफदेहितामा कमी - समुदायको सूचनाको पहुँचमा कमी - गाविसमा क्षमता विकासका कृयाकलापहरुको कमी - गाविसबाट प्रदान गरिने सेवाहरुको प्रभावकारितामा कमी - योजना तर्जुमा प्रकृत्यामा सरोकारवालाहरुविच समन्वय र सहकार्यको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> गर्न सकिने - स्थानीय संजाल, क्लव तथा संचार माध्यमहरुसंग सहकार्य गर्न सकिने 	
५.२	अन्य	- नयां खोज, अध्ययन अनुसन्धानको कमी	- आम्दानीका थप श्रोतहरु पहिचान गर्न सकिने	- श्रोत (लगानी तथा विषयगत विशेषज्ञ)

३. गाउँ विकासका रणनीतिहरु :

गाउँ विकास समितिले गाउँको समग्र विकासका लागि निम्न उल्लेखित रणनीतिहरु अवलम्बन गर्ने छ ।

- क) कृषि, गैरकृषि, पशु विकास र वन क्षेत्रमा लगानी वृद्धि गरि स्वरोजगारको वातावरण सृजनामा जोड दिईने छ ।
- ख) लक्षित समुदायको जिवन स्तरमा सुधार ल्याउन आधारभुत सार्वजनिक सेवामा उनीहरुको पहुँच वृद्धि गर्न जोड दिईने छ ।
- ग) दलित, महिला, बालबालिका, असहाय, अपाङ्ग र वृद्धहरु केन्द्रित विशेष कार्यक्रमहरु प्रभावकारी रुपमा संचालनमा जोड दिईने छ ।
- घ) सरकारी, गैर सरकारी र निजी क्षेत्रको साभेदारीमा जोड दिईने छ ।
- ङ) सिंचाई, खानेपानी र विद्युतका लागि पानीका वैकल्पिक श्रोतहरु पहिचान गरि प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिईने छ ।
- च) सूचनाको हक र पहुँचमा वृद्धि गर्न सार्वजनिक निजी क्षेत्रसंग समन्वय गरिने छ ।
- छ) सामुदायिक पुर्वाधारका क्षेत्रलाई सर्वसूलभ बनाउन प्राप्त साधन र श्रोतको परिचालन गर्दै स्थानीय सडक निर्माण, मर्मत सम्भार र भोलुङ्गे पुल निर्माण जस्ता कार्यमा जनसहभागिता परिचालन गरिनेछ ।
- ज) गाविसको समग्र सु-शासनको लागि पारदर्शीता र जवाफदेहिता सहितको समावेशी विकासको आधार सुनिश्चित गर्न लक्षित वर्गको लैंगिक समानता र अर्थपूर्ण सहभागितामा जोड दिईने छ ।

४. दिर्घकालिन सोच, विशिष्ट उद्देश्य, विषयगत उद्देश्य र सूचकहरु

४.१. दिर्घकालिन सोच

कृषि, वन, यातायात, शिक्षा र रोजगार
सुशासनयुक्त समाज भाूप्रालीहरुको मुल आधार

४.२. मुख्य उद्देश्य :

समुदायको जीवनस्तरमा सुधार ल्याई गरिवी न्युनिकरणमा सहयोग पुर्याउने ।

४.३. विशिष्ट उद्देश्यहरु :

- क) कृषि, पशु, वन तथा घरेलु उद्योगको विकासबाट स्वरोजगार सृजना गरी लक्षित समुदायको आम्दानीमा वृद्धि गराउने ।
- ख) सामाजिक समावेशीकरण, लैंगिक समानता, जवाफदेहिता तथा पारदर्शीता सहितको सु-शासन सुनिश्चित गराउने ।
- ग) गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य, सामाजिक पूर्वाधार सहितका कार्यक्रमहरुबाट लक्षित वर्गको वर्तमान सामाजिक अवस्थामा सुधार ल्याउने ।
- घ) स्थानीय साधन र श्रोतहरु परिचालन गरि खानेपानी तथा सरसफाई, सिंचाई, विद्युत जस्ता सेवाहरुको पहुँचमा वृद्धि गराउने ।
- ङ) साधन र श्रोतको परिचालन गरि स्थानीय सडक सञ्जाल निर्माण तथा विस्तार गर्दै यातायातको पहुँचमा वृद्धि गराउने ।

४.४. विषयगत उद्देश्य र सूचकहरु

विषयगत क्षेत्र	बर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाई, संख्या)	३ बर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सूचकहरु		
		सूचकहरु	पुस्त्याई	जेखिमपक्ष
१. आर्थिक विकासका क्षेत्र				
उद्देश्य : कृषि, पशु, वन तथा घरेलु उद्योगको विकासबाट स्वरोजगार सृजना गरि लक्षित समुदायको आम्दानीमा वृद्धि गराउने ।				
१.१. कृषिमा आधारित				
नगदे वाली प्रवर्द्धन (तरकारी, खुर्शानी, वदम, तोरी, लसुन, अदुवा आदि वालीहरु)	१५० घरधुरी तरकारी ७ टन नगदेवाली २१ टन तेलहनवाली २४ टन	थप नयां ३०० घघु नगदेवाली, ताजा तरकारी तथा मसलावालीहरुमा संलग्न भएका हुनेछन् । उत्पादनमा ७५ प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ । तरकारी १२ टन नगदेवाली ३७ टन तेलहनवाली ४२ टन	जि.कृषि विकास का., संघ संस्थाहरुको प्रतिवेदन	<ul style="list-style-type: none"> राजनीतिक अस्थिरता वदलिदो परिस्थितिमा प्राथमिकता परिवर्तन जलवायु परिवर्तन श्रोतको उपलब्धता मौसमी बसाईसराई रोगकिराको महामारी
खाद्यन्न वाली (मकै, धान, गहु, कोदो)	४५५ घरधुरी मकै ३९० टन धान १८३ टन गहुँ २०० टन कोदो ९५ टन	थप ५०० घघुमा उन्नत जातको खाद्यन्न वालीहरु प्रवर्द्धन भई उत्पादनमा २० प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ । मकै ४६८ टन धान २२० टन गहुँ २४० टन कोदो ११४ टन		
फलफूल (कागती, स्याउ, आँप, आरुबोखडा, केरा, सुन्तला)	५० सुन्तला ६ टन आरुबोखडा ८ टन कागती ९ टन स्याउ १२ टन केरा २० टन	१०० घघुले व्यवसायिक फलफूल खती (कम्तिमा १० बोट प्रति घघु) गरेका हुनेछन् । उत्पादनमा २५ प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ । सुन्तला ८ टन आरुबोखडा १० टन कागती १० टन स्याउ १५ टन केरा २५ टन		
पशु/पंक्षी पालन(वाखा, भैसि, जरसिगाई, कुखुरा पालन आति)	२०७९ घरधुरी (परम्परागत)	५० घघुले व्यवसायिक रुपमा उन्नत जातका पशु/पंक्षी पालन गरेका हुनेछन् ।	जि.पशु सेवा का., संघ संस्थाहरुको प्रतिवेदन	

विषयगत क्षेत्र	बर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाई, संख्या)	३ बर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सूचकहरु		
		सूचकहरु	पुस्त्याई	जेखिमपक्ष
सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाका सामाजिक परिचालक मार्फत कृषि प्रसार सेवा	७८० घरधुरी	गाविस भरीका थप १३५ घधुले ३ जना स्थानीय श्रोत व्यक्ति र ४ जना सामाजिक परिचालकहरुबाट नियमित रुपमा कृषि प्रसार सेवा प्राप्त गरेका हुनेछन् र उपलब्ध सेवा गुणस्तरीय हुने छ ।	जि.कृषि विकास का., जि.पशु सेवा का., सामाजिक परिचालकहरुको प्रतिवेदन	
स्थानीय श्रोत व्यक्ति/सामाजिक परिचालक विकास एवं परिचालन	३ जना स्थानिय श्रोत व्यक्ति र ४ जना सामाजिक परिचालक			
कृषि तथा गैहृकृषि उपजको बजार व्यवस्थापन एवं सूचनाको पहुँच	३३४ घरधुरी	२ वटा कृषि तथा वन उपज संकलन केन्द्रमा थप ३४५ जना कृषकहरुले नियमित रुपमा कृषि तथा गैहृकृषि उपजहरु विक्री गरेका हुनेछन् ।	संकलन केन्द्र र त्यसमा भएको रेकर्ड	
कृषि तथा गैहृकृषि क्षेत्रमा कृषकहरुको क्षमता अभिवृद्धि र उत्पादन एवं व्यवसायिक योजना	३३४ घरधुरी	३४५ जना कृषकहरुले कृषि, पशु तथा गैहृकृषि उपजहरुको व्यवसायिक योजना निर्माण गरि कार्यान्वयन गरेका हुनेछन् ।	व्यसायिक योजना, संघ संस्थाहरुको प्रतिवेदन	
कृषि तथा पशु पालन सामाग्रीहरुको पहुँच (मल, विउ, विषादी, औजार, औषधी)	१५१ घरधुरी	२ वटा एगोभेटको स्थापनबाट थप ४१२ जना कृषकहरुले नियमित रुपमा गुणस्तरिय सेवाहरु प्राप्त गरेका हुनेछन् ।	एगोभेट/रेकर्ड	
गोठ सुधार, कम्पोष्ट तथा जैविक विषादी कृषि, वन तथा वातावरण समिति गठन	७८ घरधुरी	थप २५० घधुमा गोठ सुधार, कम्पोष्ट तथा जैविक विषादी प्रवर्द्धन भएको हुनेछ र गाविसमा कृषि, वन तथा वातावरण समिति गठन भएको हुने छ ।	संघ संस्थाहरुको प्रतिवेदन	
कृषि तथा अन्य सहकारी प्रवर्द्धन	३ वटा (२०१ घधु)	थप १ वटा कृषि सहकारी गठन सहित ४ वटा सहकारीहरुमा थप २०० घधुहरु आवद्ध भएका हुनेछन् ।	सहकारी र रेकर्डहरु	
१.२. गैहृ कृषिमा आधारित सिप एवं रोजगार				
परम्परागत सिप (आरन, गहना, जुता बनाउने, कपाल काटने आदि)	३५ जना	परम्परागत सिपको संरक्षण गर्दै थप २५ जनाले रोजगारमूलक सिप विकास तालिम प्राप्त गरि मासिक रु. ३ हजार थप आम्दानी गरेका हुनेछन् ।	घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति, संघ संस्थाहरुको प्रतिवेदन	<ul style="list-style-type: none"> राजनीतिक अस्थिरता वदलिदो परिस्थितिमा प्राथमिकता परिवर्तन श्रोतको
सिप विकास (इलेक्टिसियन, प्लम्बर, सिकर्मी, डकर्मी, सिलाईकटाई, सुधारिएको चुलो, कुक)	३२ जना			
घरेलु तथा लघु उद्यम	१ वटा	थप १ कागतीको जुस बनाउने उद्योगको संभाव्यता अध्ययन भएको हुनेछ ।		
ग्रामिण प्रर्यटन/पार्क/धार्मिक तथा ऐतिहासिक महत्वका मठ मन्दिरहरु	५ वटा	धार्मिक तथा ऐतिहासिक महत्वका मठ मन्दिरहरुको संरक्षण भएको हुनेछ ।	गाविसको रेकर्ड	
वनजन्य उद्योगहरु	१ वटा	वनजन्य उद्योगको क्षमता अभिवृद्धि भई वार्षिक रु.५०,०००	जिल्ला वन कार्यालय,	

विषयगत क्षेत्र	बर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाई, संख्या)	३ बर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सूचकहरु		
		सूचकहरु	पुस्त्याई	जेखिमपक्ष
		आम्दानी भएको हुनेछ ।	संघसंस्था	उपलब्धता
१.३. वन तथा वातावरण				
वन क्षेत्र विकास (सामुदायिक, कबुलियती वन)	२७ वटा	२७ वटा सामुदायिक /कबुलियति वनहरुको संरक्षणका र क्षमता अभिवृद्धिका साथै १० हेक्टर क्षेत्रफलमा वृक्षारोपण र ५ ठाउँमा भुक्षय संरक्षणका कार्यहरु भएका हुनेछन् ।	जिल्ला वन कार्यालय, विभिन्न संघसंस्थाहरुको प्रतिवेदन, जिबिसको रेर्कड, स्थानिय रेडियो, उपाप रेर्कड	<ul style="list-style-type: none"> • जलवायू परिवर्त • मानव जन्य प्रकोपहरु
वातावरण तथा प्रकोप व्यवस्थापन (बाढी,पहिरो, भुक्षय, आगजनी)	४५५ घरधुरी			
गैट्काष्ट वन पैदावार	१९२ घरधुरी			

विषयगत क्षेत्र	बर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाई, संख्या)	३ बर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सूचकहरु		
		सूचकहरु	पुस्त्याई	जेखिम पक्ष
२. सामाजिक विकासका क्षेत्र				
उद्देश्य : गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य, सामाजिक पूर्वाधार सहितका कार्यक्रमहरुबाट लक्षित वर्गको वर्तमान सामाजिक अवस्थामा सुधार ल्याउने ।				
२.१. शिक्षा				
विद्यालय /क्याम्पस	१३ वटा	१३ वटा विद्यालयहरुमा खानेपानी, शौचालयको व्यवस्था सहित वालमैत्री क्रियाकलापहरु संचालन भएका हुनेछन् ।	जि.शिक्षा का., विद्यालयहरु,	<ul style="list-style-type: none"> • राजनीति क
विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार सुधार/मर्मत (भवन,शौचालय, खानेपानी)	१३ वटा			

विषयगत क्षेत्र	बर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाई, संख्या)	३ बर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सुचकहरु		
		सूचकहरु	पुस्त्याई	जेखिम पक्ष
साक्षरता प्रतिशत	५४.७ प्रतिशत	साक्षरता थप ८ प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ ।	संघ संस्थाहरुको प्रतिवेदन	हस्तक्षेप ● श्रोतको पर्याप्तता
शिक्षक/शिक्षिका (प्रा.वि.,नि.मा.वि.मा.वि.,उ.मा.वि.,क्याम्पस)	३६ जना	<ul style="list-style-type: none"> गुणस्तरिय शिक्षाका लागि वाल उ.मा.वि.मा १ वटा विज्ञान प्रयोगशाला, दुई मा.वि.मा २ वटा पुस्तकालय र १३ वटा विद्यालयहरुमा अन्य आधारभूत सामग्रीहरुको व्यवस्था भएको हुनेछ । प्रा. वि.स.स्तरका १५ जना शिक्षकहरुले वालमैत्री शिक्षण सिकाई प्राप्त गरी सोही अनुसार शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप संचालन गरेका हुने छन । 		
शैक्षिक सामग्री (कम्प्यूटर, पुस्तकालय, विज्ञान प्रयोगशाला)	छैन			
२.२. स्वास्थ्य				
उप स्वास्थ्य चौकी/स्वास्थ्य चौकी/प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र/ल्किनिक/प्रसुतिगृह	१ उप स्वास्थ्य चौकी ३ वटा गाउँ घर ल्किनिक	<ul style="list-style-type: none"> गाविसको वडा नं. ३ मा उप स्वास्थ्य चौकीको उपयुक्त १ भवान र १ प्रसुतिगृह बनेको हुने छ । गाविसका ७५ प्रतिशत मानिसहरुले सर्भसूलभ तरिकाले एकिकृत स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गरेका हुनेछन् । 	जि.स्वास्थ्य का.,संघ संस्थाहरुको प्रतिवेदन	<ul style="list-style-type: none"> श्रोतको पर्याप्तता रोगको महामारी
स्वास्थ्य कर्मी (स्वास्थ्य स्वयम् सेविका, ग्रा.स्वा.का, मा.शि.स्वा.का/अहेव)	४ जना	<ul style="list-style-type: none"> ९० प्रतिशतले बालमृत्यु दरमा कमी आएको हुनेछ । ८० प्रतिशत महिलाहरुले प्रजनन् सेवा र शत प्रतिशत बालबालिकाहरुले सवै किसिमका खोपहरु प्राप्त गरेका हुनेछन् । 		
राष्ट्रिय अभियानका कार्यक्रमहरु (भिटमिन ए, पोलियो, हेपाटाईटिस वि, खोपहरु)	नियमित तर प्रभावकारी नभएको			
एच.आई.भि.एड्स		प्रजनन् उमेर पुगेका महिला तथा पुरुषहरुलाई चेतनामूलक सूचनाहरु प्रभाव भई वर्तमान स्थितिमा सुधार आएको हुनेछ ।		
पाठेघर खस्ने समस्या,	७ प्रतिशत महिलाहरुमा पाठेघरको समस्या			
परिवार नियोजनका साधन प्रयोग	समान्यरूपमा			
२.३.दलित, महिला, वालवालिका,अपाङ्ग,असहाय,वृद्ध				
दलित केन्द्रित कृयाकलापहरु	९२ घरधुरी	थप १५१ दलित घरधुरीहरुको सशक्तिकरणका साथै श्रोतहरुको पहुंचमा वृद्धि भई आय तथा सिपमूलक कृयाकलापहरुमा संलग्न भएका हुनेछन् ।	गाविस, संघ संस्थाहरुको प्रतिवेदन	<ul style="list-style-type: none"> राजनीतिक दवाव श्रोतको पर्याप्तता
महिला केन्द्रित कृयाकलापहरु	३४२ घरधुरी	थप १८५ घरधुरीका महिलाहरुको सशक्तिकरणका साथै श्रोतहरुको पहुंचमा वृद्धि भई आय तथा सिपमूलक कृयाकलापहरुमा संलग्न भएका हुनेछन् ।		
वाल मैत्री कृयाकलापहरु (वाल बचाउ, बाल	४५५ घरधुरी	<ul style="list-style-type: none"> ८० प्रतिशत वालवालिकाहरुले वालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन कार्य 		

विषयगत क्षेत्र	बर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाई, संख्या)	३ बर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सुचकहरु		
		सूचकहरु	पुस्त्याई	जेखिम पक्ष
संरक्षण, बाल विकास र बाल सहभागिता)	(२२७५ जना)	विधि २०६८ मा उल्लेख भए अनुसारको सेवाहरु प्राप्त गरेका हुनेछन् । • बाल विवाहको संख्यामा कमी आएको हुनेछ । • निकृष्ट प्रकारको बाल श्रम दर घटेको हुनेछ ।		
अपाङ्ग, असहाय, वृद्ध केन्द्रित कृयाकलापहरु	२८८ जना	• सरकारी गैरसरकारी तथा नीजी संस्थाहरुको समन्वय र सहकार्यमा सामाजिक सुरक्षाका कुनै एक कृयाकलापहरु संचालन भएको हुनेछ । • सरकारबाट प्राप्त हुने सुविधाहरु प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्न गाविस स्तरमा रेकर्डहरु अद्यावधिक गरिएको हुनेछ ।	गाविस, संघ संस्थाहरुको प्रतिवेदन	• राजनीति क दवाव • श्रोतको प्रयाप्तता
द्वन्द्व पिडित केन्द्रित कृयाकलापहरु (राहात वितरण)	१५ जना			
घटना दर्ता (जन्म, मृत्यु, वसाईसराई, विवाह)	५४३ जना			
२.४. सामुदायिक पूर्वाधारहरु				
सामुदायिक/गाविस भवन	३ वटा	• गाउँ विकास समितिको उपयुक्त खालको भवन निर्माण भएको हुनेछ । • थप १ वटा कृषि तथा वनजन्य उपज संकलन केन्द्रको निर्माण भएको हुने छ । वनेका २ वटा केन्द्रको मर्मत भएको हुने छ । • गाविसको वडा नं. ३ मा १ तालिम केन्द्रको निर्माण भएको हुने छ ।	गाविस, संघ संस्थाहरुको प्रतिवेदन	• राजनीति क दवाव • श्रोतको प्रयाप्तता
सामुदायिक रेडियो	छैन			
तालिम केन्द्रहरु	छैन			
वृद्धआश्रम, अपाङ्ग, असहाय पूर्णस्थापना केन्द्रहरु, पाटी, पौवा, चौतारी				
कृषि तथा गैहकृषि उपज संकलन केन्द्र	२ वटा			

विषयगत क्षेत्र	बर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाई, संख्या)	३ बर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सुचकहरु		
		सूचकहरु	पुस्त्याई	जेखिमपक्ष
३. जलश्रोत विकास र विद्युतिकरण				
उद्देश्य : स्थानीय साधन र श्रोतहरु परिचालन गरि खानेपानी तथा सरसफाई, सिंचाई, विद्युत जस्ता सेवाहरुको पहुंचमा वृद्धि गराउने ।				
३.१. जलश्रोत विकास				
सुरक्षित खानेपानी (पाइप, हुङ्गे धारा, पंधेरा, आकाशको पानी संकलन)	७४९ घघु	गाविसको वडा नं. ८, २, ७ का थप १६६ घरधुरीहरुले सुरक्षित खानेपानी प्राप्त गरेका हुनेछन् ।	जि. खानेपानी का., गाविस,	• श्रोतको उपलब्धता • ठूला
सरसफाई (शौचालय निर्माण, व्यक्तिगत तथा वातावरणीय सरसफाई)	४३० घघु	थप ४८५ घरधुरीमा पक्की शौचालय निर्माण भई खुल्ला दिसामूक्त क्षेत्र घोषणा भएको हुनेछ ।	संघ संस्थाहरुको	

विषयगत क्षेत्र	वर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाई, संख्या)	३ बर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सूचकहरु			
		सूचकहरु	पुस्त्याई	जेखिमपक्ष	
चेतनामूलक कार्यक्रमहरु	३ पटक		प्रतिवेदन	योजनाहरु समयभित्र सम्पन्नको समयावधि	
सिंचाई (कुलो/नहर, प्लाष्टिक पोखरी)	४० योजना (३७९ घघु)	निर्माण गरीएका वडा नं. १, २, ४, ७, का सिंचाई कुलो र प्लाष्टिक पोखरीको मर्मत संभार गरी नियमित सिंचाई सुविधा प्राप्त भई उत्पादनमा २० प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ। गाविसको वडा नं. १ मा ४ वटा सुधारीएका पानि घट्ट निर्माण गरीने।	जि.कृषि विकास का., गाविस, संघ संस्थाहरुको प्रतिवेदन		
सिंचित क्षेत्रफल	५०४ रो.				
सुधारीयको पानि घट्ट	छैन				
३.२.विद्युत					
जल विद्युत/पेल्ट्रीक सेट	वडा नं. ३ र ४ मा लघु जलविद्युत शुरु	गाविसका वडा नं.३ र ४ का ८० प्रतिशत घरधुरीले नियमित रुपमा विद्युत सेवा प्राप्त गरेका हुनेछन्।	जिविस., गाविस, संघ संस्थाको प्रतिवेदन		
नविकरणीय उर्जा (सौर्य/वायु/गोबर ग्याँस)	५५० घघु				
३.३.सूचना एवं संचार					
टेलिफोन/इमेल/ इन्टरनेट/मोवाइल रेडियो/पत्रपत्रिका	४५० घघु २४५ घघु	७० प्रतिशत घरधुरीहरुको स्थानीय संचार माध्यमहरु एवं टेलिफोन/मोवाइल सेवामा पहुंच पुगेको हुनेछ।	गाविस, दुर संचार., संघ संस्थाहरुको प्रतिवेदन		

विषयगत क्षेत्र	वर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाई, संख्या)	३ बर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सूचकहरु		
		सूचकहरु	पुस्त्याई	जेखिमपक्ष
४.यातायात पूर्वाधार क्षेत्र				
उद्देश्य : साधन र श्रोतको परिचालन गरि स्थानीय सडक सञ्जाल निर्माण तथा विस्तार गर्दै यातायातको पहुंचमा वृद्धि गराउने।				
४.१.सडक तथा भोपु				
सडक (पक्की, ग्रावेल, कच्ची)	वडा नं.१,३, कच्ची	गाविसमा रहेको वडा नं. १ र ३ मा रहेको सहायक सडकहरुको स्तर उन्नती	सडक,गाविस	श्रोतको

भोलुङ्गे पुल, पक्की पुल, काठेपुल	५ वटा	भएको हुनेछ, गाविसको वडा नं. ६, ८, १४ मा ३ वटा पक्की पुल बनेका हुनेछन् ।	को प्रतिवेदन	उपलब्धता
५. सु-शासन तथा अन्य				
उद्देश्य : सामाजिक समावेशीकरण, लैंगिक समानता, जवाफदेहिता तथा पारदर्शीता सहितको सु-शासन सुनिश्चित गराउने ।				
५.१. सुशासन				
विषयगत/क्षेत्रगत योजनाहरु निर्माण एवं कार्यान्वयन	क्षमता विकास योजना, गाविस प्रोफाइल	भोपू लङ्गसिष्ट, गाविस प्रोफाइल पुन प्रकाशन भएको हुने छ । क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन भएको हुने छ ।	<ul style="list-style-type: none"> ● गाविसको वार्षिक योजना ● परिषदको निर्णय ● अनुगमन प्रतिवेदन ● बैठक निर्णय ● सार्वजनिक लेखापरिक्षण प्रतिवेदन 	<ul style="list-style-type: none"> ● राजनीतिक अस्थिरता ● श्रोतको उपलब्धता ● सामाजिक सुरक्षा ● गाविसमा सचिवको उपस्थिति
आवधिक योजनाको नियमित अनुगमन तथा समिक्षा	छैन	हरेक कार्यक्रमहरुको सार्वजनिक सुनुवाई, समिक्षा र लेखापरीक्षण एवं प्रभावकारी अनुगमन भएको हुनेछ ।		
सार्वजनिक सुनुवाई एवं लेखापरिक्षण	शुरुवात छ			
स्थानीय संस्थामा लक्षित समुदायको पहुँचमा वृद्धि (सामुदायिक संस्था, सञ्जाल, क्वल, उ.स.)	सिमित मात्रामा छ	दलित, महिला एवं बालबालिकाहरुको निर्णय प्रकृया र कार्यकारिणी समितिमा क्रमशः २५, ३५ र ५ प्रतिशत अर्थपूर्ण सहभागिता भएको हुनेछ ।		
स्थानीय श्रोतहरुमा लक्षित समुदायको पहुँच	प्रभावकारी छैन	गाविसको अनुदान कार्य विधि २०६७ मा उल्लेखित व्यवस्था अनुसार कम्तिमा ३५ प्रतिशत श्रोत लक्षित समुदायलाई विनियोजन भई प्रभावकारी कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।		
क्षमता विकास योजना	छ	क्षमता विकास योजना अन्तर्गतका ८० प्रतिशत कृषाकलापहरु प्रभावकारी कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।		
नागरिक वडा पत्र	छ	सेवागृहीहरुको पहुँच पुग्ने स्थानमा नागरिक वडा पत्र भएको हुनेछ ।		
सार्वजनिक सुनुवाई	वर्षमा १ पटक	गाविस स्तरमा संचालित कार्यक्रमहरुको वर्षमा २ पटक सार्वजनिक सुनुवाई गरीने छ ।		
५.२. अन्य				
नयां खोज, अध्ययन अनुसन्धान	छैन	गाविसको आयश्रोत वृद्धिका अवसरको खोजीका लागि सम्भाव्य क्षेत्रको अध्ययन अनुसन्धान भएको हुनेछ ।		

५. प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र र मुख्य कृयाकलापहरु

५.१. प्राथमिकता प्राप्त विषयगत क्षेत्र र प्रमुख कृयाकलापहरु

विषयगत क्षेत्र एवं सांकेतिक कृयाकलाप (प्राथमिकता क्रम अनुसार)	जम्मा लक्ष्य	कृयाकलापहरुको कार्य योजना			कार्यान्वयन गर्ने संस्था/निकायहरु
		पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	
१. आर्थिक विकासका क्षेत्र					
१.१. कृषिमा आधारित					
नगदे वाली (ताजा तरकारी, खुशानी, वदम, तोरी, लसुन, अदुवा,वेशार, उखु, अलाईच आदि वालीहरु)	३०० घधु	१००	१००	१००	कृषि का., पांचतारा क्वल, पहाडी क्षेत्र विकास अभियान
नगदे वालीबाट समेटिने क्षेत्रफल	१२ हे.	३	५	४	
खाद्यन्न वाली प्रवर्द्धन (धान, गहु, मकै, कोदो आदि)	५०० घधु	१००	२००	२००	कृषि का., गाविस, पांचतारा क्वल
फलफूल खेती (आँप, कागती र आरु वोखरा, केरा, सुन्तला, नास्पति, स्याउ आदि)	१०० घधु	३०	३०	४०	कृषि का., गाविस
वाखा, भैसि, जरसिगाई र कुखुरा पालन	५० घधु	१५	१५	२०	पशु सेवा का., जिविस, गाविस
कृषि प्रसार सेवा	१३५ घधु	४५	४५	४५	कृषि का., गाविस, पांचतारा, डिआरएसपि, एफ टु एफ समिति
स्थानीय श्रोत व्यक्ति/सामाजिक परिचालक विकास एवं परिचालन					
कृषि वन तथा वातावरण समितिको क्षमता अभिवृद्धि तालिम	३ पटक	१	१	१	
कृषि तथा गैहकृषि उपजको बजार व्यवस्थापन एवं सूचनाको पहुँच	१४५ जना	४८	४८	४९	कृषि का., वन का., पहाडी क्षेत्र विकास अभियान
संकलन केन्द्रमा मूल्यसूचि अद्यावधिक	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	
कृषि तथा गैहकृषि क्षेत्रमा कृषकहरुको क्षमता अभिवृद्धि र उत्पादन एवं व्यवसायिक योजना निर्माण	३४५ जना	१००	११५	१३०	पहाडी क्षेत्र विकास अभियान
नगदेवाली उत्पादन	४२० मे.ट.	१३०	१४५	१४५	
कृषि तथा पशु पालन सामग्रीहरुको पहुँच (मल, विउ, विषादी, औजार, औषधी)	४१२ जना	१३०	१३५	१४७	कृषि का., पशु सेवा का., पहाडी क्षेत्र विकास अभियान
एग्रोभेट स्थापना तथा तालिम	१ पटक		१		
गोठे मल, गोठ सुधार, कम्पोष्ट तथा जैविक विषादी सम्बन्धी तालिम एवं अनुदान सहयोग	२५० घधु	८०	८०	९०	कृषि का., पहाडी क्षेत्र विकास अभियान, हिमालय युवा क्वलव
कृषि तथा अन्य सहकारी प्रवर्द्धन					
• कृषि सहकारी दर्ता(गाविस स्तरीय)	१ वटा		१		कृषि का., पहाडी क्षेत्र विकास अभियान
• सहकारी शिक्षा - वडा नं. १, ३ र ४)	२०० घधु	५०	७५	७५	
१.२. गैह कृषिमा आधारित सिप एवं रोजगार					
सिप विकास तालिम -आरन, गहना,	२५ जना	५	१०	१०	घरेलु, उपाप,

विषयगत क्षेत्र एवं सांकेतिक कृयाकलाप (प्राथमिकता कम अनुसार)	जम्मा लक्ष्य	कृयाकलापहरुको कार्य योजना			कार्यान्वयन गर्ने संस्था/निकायहरु
		पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	
जुत्ता बनाउने, इलेक्टिसियन, प्लम्बर, सिकर्मी, डकर्मी, सिलाईकटाई, सुधारिएको चुलो, कुक....)					रोजगार कोष, स्थानीय विकास कोष
मौरी पालन	८० घण्टा	२०	३०	३०	जि. कृषि विकास र गाविस
घरेलु तथा लघु उद्यम					
✓ कागतीको जुस बनाउने (वडा नं. ७)	१ वटा		१		कृषि वि. का., हिमालय युवा क्लव
ग्रामिण प्रर्यटन/पार्क/धार्मिक तथा एतिहासिक महत्वका मठ मन्दिरहरु संरक्षण (वडा नं. ४, ७, ६, १,)	५ वटा	१	२	२	जिविस, गाविस
वनजन्य उद्योगहरु अध्ययन्	१ पटक		१		वन का., रेञ्जपोष्ट, हिमालय युवा क्लव
१.३. वन तथा वातावरण					
वन क्षेत्र विकास (सामुदायिक, कवुलियती वन) जलवायु, वातावरण तथा प्रकोप व्यवस्थापन (बाढी,पहिरो, भूक्षय, आगजनी)	२२ वटा वनको क्षमता विकास	५	७	१०	सामुदायिक वन उपभोक्त समुह, वन का., पशु सेवा का., भूसंरक्षण का., रेञ्जपोष्ट, पांचतारा युवा क्लव, हिमालय युवा क्लव
✓ वृक्षा रोपण(वडा नं १-९)	१० हे.	३	४	३	
✓ भू-क्षय नियन्त्रण(वडा नं १-९)	५ पटक	२	२	१	
गैरकाष्ट वन पैदावार					वन का., जिल्ला कृषि वि. का., पहाडी क्षेत्र विकास
✓ नर्सरी स्थापना (वडा नं. ७ र ४)	२ वटा	१	१		
✓ स्थानीय श्रोत व्यक्ति परिचालन (गैरकाष्ट वन पैदावार)	२ जना		२	निरन्तर	
✓ दिगो संकलन तथा व्यवस्थापन	२७ सा.व.	९	९	९	
✓ जडीवृटी प्रशोधन केन्द्र	१ वटा		१		जिविस र गाविस
२. सामाजिक विकासका क्षेत्र					
२.१. शिक्षा					
विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार सुधार/मर्मत (भवन,शौचालय, खानेपानी)	१३ विद्यालय	४	४	५	जिल्ला शिक्षा कार्यालय, गाविस, अन्य
नयाँ विद्यालय स्थापना वडा नं १, ४, ६	३ वटा	१	१	१	
उच्च माध्यमिक विद्यालय स्थापना वडा नं. ५/६	१ वटा			१	
क्याम्पस स्थापना वडा नं ३ मा	१ वटा			१	
अनौपचारिक शिक्षा -वडा नं. ५, ९, ७, ८, ६)	५ ठाउँ	१	२	२	
शिक्षक/शिक्षिका - प्रा.वि.,नि.मा.वि.मा.वि.,उ.मा.वि.,क्याम्प स)	१५ जना शिक्षक	५	५	५	
शैक्षिक सामग्री					
✓ पुस्तकालय (राम मा.वि.)	१ वटा	१			

विषयगत क्षेत्र एवं सांकेतिक कृयाकलाप (प्राथमिकता क्रम अनुसार)	जम्मा लक्ष्य	कृयाकलापहरूको कार्य योजना			कार्यान्वयन गर्ने संस्था/निकायहरू
		पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	
✓ वाल मैत्री शैक्षिक सामग्री	१० वटा	३	४	३	
✓ विज्ञान प्रयोगशाला -वाल उ.मा.वि.)	१ वटा	१			
✓ कम्प्युटर (वाल उ.मा.वि.)	२ वटा		१	१	
२.२. स्वास्थ्य					
उ.स्वा.चौकी/स्वा.चौकी/प्रा.स्वास्थ्य केन्द्र/क्लिनिक/प्रसुतिगृह -वडा नं. ३ मा)	१ उप स्वास्थ्य चौकी भवन र प्रसुती गृह			१	स्वास्थ्य का., रेडक्रस, गाविस
✓ प्रसुतिगृह निर्माण	१ वटा		१		
✓ कोल्डचेन व्यवस्थापन	१ वटा			१	
✓ तालिम, गोष्ठी	१२ इभेन्ट	४	४	४	
✓ उप स्वास्थ्य चौकी स्थापना वडा नं. ९ मा	१ वटा		१		
स्वास्थ्य कर्मिको नियुक्ति (स्वास्थ्य स्वयम् सेविका, ग्रा.स्वा.का, मा.शि.स्वा.का/अहेव)	१ जना	१	निरन्तर	निरन्तर	
राष्ट्रिय अभियानका कार्यक्रमहरूमा पहुँच (भिटमिन ए, पोलियो, हेपाटाईटिस वि, खोपहरु)	सबै बालबालीका	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	
एच.आई.भि.एड्स तथा प्रजनन शिक्षा सम्बन्धी अभिमूखिकरण (९ विद्यालयमा)	१८ पटक	६ पटक	६ पटक	६ पटक	
पाठेघर खस्ने समस्या सम्बन्धी अभिमूखिकरण गोष्ठी	९ पटक	३ ठाउ	३ ठाउ	३ ठाउ	विद्यालय, स्वास्थ्य का.महिला विकास
महिनावारी सम्बन्धि सचेतना अभियान	९ पटक	३	३	३	
परिवार नियोजनका सूचना, अभिमूखिकरण, शिविर	३ पटक	१	१	१	गाविस, स्वास्थ्य का.
खुला दीशा मुक्त गाविस घोषण	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	गाविस, जिविस, संघ संस्था आदि
२.३.दलित, महिला, बालबालिका,अपाङ्ग,असहाय,वृद्ध					
दलित केन्द्रित कृयाकलापहरु					
✓ सिपमूलक तालिम (सिकर्मी, डकर्मी, जुत्ता सिलाई, कपडा सिलाई, आरन सुधार, घडी रेडीयो मर्मत, कम्प्युटर तालिम आदि)	३० पटक	१०	१०	१०	जिविस, गाविस, अन्य संस्थाहरु
✓ दलित सशक्तिकरण तालिम	१० पटक	३	४	३	
✓ आयआर्जन कार्यक्रममा सहयोग (व्यवसायीक तरकारी खेती, कुखुरा पालन, पसल,वाखा पालन, वंगुरपालन आदि)	१५१ घण्टा	५०	५०	५१	
महिला केन्द्रित कृयाकलापहरु					
✓ सिप तथा आयमूलक तालिम (सिलाई कटाई, गुद्री बुनाई,	२०० घण्टा	६०	७०	७०	महिला तथा बालबालिका का., जिविस, गाविस

विषयगत क्षेत्र एवं सांकेतिक कृयाकलाप (प्राथमिकता कम अनुसार)	जम्मा लक्ष्य	कृयाकलापहरुको कार्य योजना			कार्यान्वयन गर्ने संस्था/निकायहरु
		पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	
होजेरीया, ममवत्ति, अगरवत्ति)					
✓ सशक्तिकरण कार्यक्रममा सहयोग	१५ पटक	५	५	५	
✓ लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण तालीम	११ वटा	३	४	४	
✓ आयआर्जन कार्यक्रममा सहयोग	१८५ घण्टा	५०	५०	८५	
बालबालिका केन्द्रित कृयाकलापहरु					महिला तथा बालबालिका का., शिक्षा का., जिविस, गाविस
✓ चेतनामूलक कृयाकलापहरु (जस्तै: तालिम, अर्न्तक्रिया, नीतिगत अभिमुखिकरण आदि)	२३४५ जना	७४५	७५०	८५०	
✓ बाल बचाउ कृयाकलापहरु (स्तनपान, खोप, भिटामिन ए, सुरक्षित सुत्केरी, पोषण आदि)	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	
✓ बाल संरक्षण कृयाकलापहरु (जन्म दर्ता आदि)	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	
✓ बाल विवाह	७५ प्रतिशत	२५ प्रतिशत	२५ प्रतिशत	२५ प्रतिशत	
✓ बालश्रम	७५ प्रतिशत	२५ प्रतिशत	२५ प्रतिशत	२५ प्रतिशत	
✓ दुरव्यवहार	७५ प्रतिशत	२५ प्रतिशत	२५ प्रतिशत	२५ प्रतिशत	
✓ बाल विकास कृयाकलापहरु (खेलकूद आदि)	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	
✓ बाल शिक्षा	सवैलाई	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	
✓ बाल सुलभ शौचालय	१५ वटा	५	५	५	
✓ बाल सहभागिता कृयाकलापहरु (बाल कार्यक्रम, बाल आवाज आदि)	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	
✓ बाल क्लव, समूह गठन	१५ वटा	५	५	५	
अपाङ्ग, असहाय, वृद्ध केन्द्रित कृयाकलापहरु					महिला तथा बालबालिका का., जिविस, गाविस, अन्य संस्थाहरु
सामाजिक सुरक्षा भत्ता					
✓ एकल महिला	१३० जना	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	
✓ अपाङ्ग/फरक क्षमता भएका	८५ जना	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	
✓ वृद्ध	१३२ जना	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	
✓ सिप तथा आयमूलक सहयोग कार्यक्रम	९० जना	३०	३०	३०	
द्वन्द्व पिडित केन्द्रित कृयाकलापहरु					
✓ पुर्नस्थापना र पुर्नमिलन कृयाकलापहरु	३ पटक	१	१	१	शान्ति समिति, गाविस
घटना दर्ता सम्बन्धी सचेतिकरण कृयाकलाप (जन्म, मृत्यु, वसाईसराई, विवाह)	३ पटक	१	१	१	गाविस, वडा नागरिक मञ्च
२.४.सामुदायिक पूर्वाधारहरु					
सामुदायिक/गाविस भवन निर्माण	१ वटा	१			जिविस, गाविस
सामुदायिक रेडियो					

विषयगत क्षेत्र एवं सांकेतिक कृयाकलाप (प्राथमिकता क्रम अनुसार)	जम्मा लक्ष्य	कृयाकलापहरुको कार्य योजना			कार्यान्वयन गर्ने संस्था/निकायहरु
		पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	
तालिम केन्द्रहरु (वडा नं. ३ मा)	१ वटा		१		गाविस, जिविस
वृद्धआश्रम, अपाङ्ग, असहाय पूर्णस्थापना केन्द्रहरु, पाटी, पौवा, चौतारी					
कृषि तथा गैहकृषि उपज संकलन केन्द्र निर्माण (वडा नं. १ र ५ मा)	२ वटा		१	१	कृषि का., गाविस, केयर नेपाल, महिला विकास., एचआरडी स, एचवाइसि
३. जलश्रोत विकास र विद्युतिकरण					
३.१.जलश्रोत विकास					
सुरक्षित खानेपानी योजना निर्माण (पाइप, ढुङ्गे धारा, पधेरा,)	९ योजना	३	३	३	खानेपानी का., सामुदायिक खानेपानी, पाँच तारा, गाविस
✓ नयां योजनाबाट लाभान्वित घरधुरी	१६६ घघु	५५	५५	५६	
खानेपानी योजना मर्मत सम्भार	३ योजना	१	१	१	
सरसफाई सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रमहरु (शौचालय निर्माण, व्यक्तिगत तथा वातावरणीय सरसफाई)	४८५ घघु	१६०	१६०	१६५	खानेपानी का., पाँच तारा, गाविस,
सिंचाई योजना निर्माण (कुलो/नहर, प्लाष्टिक पोखरी)	३ योजना	१	१	१	खानेपानी का., पाँच तारा, गाविस
✓ नयां योजनाबाट लाभान्वित	१२० घघु	३५	५०	३५	
✓ नयां योजनाबाट सिंचित क्षेत्रफल	२०० रो.	५०	१००	५०	
सिंचाई योजना मर्मत सम्भार	३ योजना	१	१	१	हिमालय युवा क्लव, गाविस
सुधारीयको पानि घट्टु(वडा नं. १, २, ५, ६ मा)	१८ वटा	६	६	६	गाविस, जिविस
३.२.विद्युत					
पेल्ट्रीक सेट/लघु जल विद्युत योजनाको सम्भाव्यता अध्ययन् (वडा नं. २, ३ र ७)	१ पटक		१	१	गाविस, सुन्दर नेपाल, डाफे युवा क्लव
नविकरणीय उर्जा विस्तार (सौर्य/वायु/गोबर ग्यास)	१५० घघु	५०	५०	५०	
३.३.सूचना एवं संचार					
टेलिफोन/इमेल/ इन्टरनेट/मोवाईल विस्तार	२५० घघु	५०	१००	१००	नेपाल टेलिकम, एनसेल, हेलोनेपाल, मेरो मोवाईल
रेडियो/पत्रपत्रिका					
४.यातायात पूर्वाधार क्षेत्र					
४.१.सडक तथा भोपु					
सडक नयां निर्माण (पक्की, ग्रावेल, कच्ची)	६ योजना	२	३	१	जिविस, डिआरएसपि, गाविस, संस्थाहरु
सडक मर्मत (वडा नं. १ र ३)	१ योजना		१		
ग्रामीण सडक निर्माण वडा नं. ५, ६, ७ मा	२ वटा		१	१	जिविस, गाविस, गरीवि निवारणकोष
भोलुङ्गे पुल, पक्की पुल, तुइन (वडा नं. १, २, ३, ४, ६, ७)	६ वटा	२	२	२	जिविस, गाविस, गरीवि निवारण कोष

विषयगत क्षेत्र एवं सांकेतिक कृयाकलाप (प्राथमिकता क्रम अनुसार)	जम्मा लक्ष्य	कृयाकलापहरूको कार्य योजना			कार्यान्वयन गर्ने संस्था/निकायहरू
		पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	
५.सु-शासन तथा अन्य					
५.१.सुशासन					
विषयगत/क्षेत्रगत योजनाहरू निर्माण एवं कार्यान्वयन					गाविस, प्रो पब्लिक, एचआरडिसि, एचवाईसि
✓ जलउपयोग गुरु योजना तयार	१ पटक		१		गाविस
✓ गाविसको आवधिक योजना समिक्षा	१ पटक			१	गाविस
✓ कृषि वन तथा वातावरण समितिबाट प्रकृयाहरूको कार्यान्वयन (कार्य योजना निर्माण, क्षमता अभिवृद्धि, माग संकलन, विश्लेषण, स्वीकृत, श्रोत व्यक्ति परिचालन, भुक्तानी, अनुगमन, मूल्यांकन)	गाविस भर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	कृषि वन तथा वातावरण समिति, गाविस,
आवधिक योजनाको नियमित अनुगमन तथा समिक्षा	२ पटक		१	१	गाविस
गाविस तहमा सार्वजनिक सुनुवाई	३ पटक	१	१	१	
गाविस तहमा सार्वजनिक समिक्षा तथा लेखापरिक्षण	३ पटक	१	१	१	
लक्षित समुदाय (महिला, दलित, बालबालिका) को स्थानीय संस्थाहरू (सामुदायिक संस्था, सञ्जाल, क्वल, उपभोक्ता समिति) पहुंच वृद्धि	२० वटा	५	५	१०	गाविस गाविस
स्थानीय श्रोतहरूमा लक्षित समुदायको पहुंच (कम्तिमा)					
● दलित, अपाङ्ग, जेष्ठ नागरिक, असहाय, आदिवासी जनजाती, पिछडा वर्ग	१० प्रतिशत	१०	१०	१०	
● महिला	१० प्रतिशत	१०	१०	१०	
● बालबालिका	१० प्रतिशत	१०	१०	१०	
क्षमता विकास योजनाको समिक्षा	३ पटक	१	१	१	
नागरिक वडा पत्रको स्थापना	१ वटा	१			
गाविसको आवधिक योजनाको अर्न्तगतका कार्यक्रमहरूको ब्रोसर प्रकासन र सार्वजनिककरण	१ पटक	१			
५.२.अन्य					
नयाँ खोज, अध्ययन अनुसन्धान	१ पटक		१		गाविस

५.२. जलवायु तथा वातावरण

जलवायु परिवर्तन र यसका असरहरूलाई न्यूनिकरण गर्नका लागि भाप्रा गाउँ विकास समितिले देहायवमोजिमका कार्यनीतिहरू अवम्वन गर्ने छ ।

- मानवजन्य प्रकोपहरू न्यूनिकरण गर्न सञ्चार माध्यमबाट चेतनामूलक कृयाकलापहरू संचालन गर्ने ।
- वन विनास, भू-क्षयलाई रोकथाम गर्न वृक्षा रोपण कार्यक्रमलाई अभियानको रूपमा संचालन गर्ने ।
- वन संरक्षण गर्ने सम्वन्धी नीतिहरू कार्यान्वयन गर्न गराउनको लागि पहल गर्ने ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापन गरि आगामी तीन वर्ष भित्र गा.वि.स.लाई खुल्ला दिसामूक्त क्षेत्र घोषणा गर्ने ।
- खानेपानीका मुहानहरू संरक्षण गर्ने कृयाकलापहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने तथा पानीका वैकल्पिक श्रोतहरू पहिचान एवं प्रयोग गर्ने ।
- वैकल्पिक उर्जाको पहुंचमा वृद्धि गर्न विशेष पहल गर्ने ।
- जैविक तथा दिगो भू-व्यवस्थापन प्रविधिमा आधारित कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्ने खालका कृयाकलापहरू संचालन गर्ने ।
- स्थानीय सडकहरू निर्माण गर्दा स्थानीय हरित सडकको अवधारणा अनुसार निर्माण गर्ने, ठूलो औजार, उपकरण र विष्फोटक पदार्थहरू प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्ने ।

५.३. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण एवं बाल विकास

गाउँ विकास समितिले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण एवं बाल विकास सम्वन्धी नीतिहरूलाई व्यवहारिक कार्यान्वयनमा ल्याउनका लागि तपसिल वमोजिमका कार्य नीतिहरू अवलम्वन गर्ने छ ।

- लैङ्गिक समानता सम्वन्धी अभिमूखिकरण गर्ने ।
- गाविस स्तरमा लैङ्गिक बजेट र यसको लेखापरिक्षण गर्ने परिपाटीको थालनी गर्ने ।
- महिला समूहहरूलाई विकासको मूलधारमा समाहित गर्ने खालका क्रियाकलापहरू संचालन गर्ने र निर्णय प्रकृत्यामा महिलाहरूको अर्थपूण सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।
- एकल महिला, असहाय, अपाङ्ग, दलित एवं पिछडा वर्गहरूको क्षमता वृद्धिका लागि नीतिगत व्यवस्थालाई प्रभावकारी कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने ।
- दलित तथा बालवालिकाहरूको निर्णय प्रकृत्यामा सक्रिय सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।
- बाल मैत्री स्थानीय शासन कार्य विधि २०६८ लाई प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि गाविसमा कार्यरत संघ संस्थाहरूमा अभिमूखिकरण गर्ने, गराउने ।

६. कार्यक्रमको वित्तिय श्रोत प्रक्षेपण

गाविसको आवधिक योजनाले लक्षित गरेका कृयाकलापहरू संचालनको लागि तपसिल वमोजिमको बजेट प्रक्षेपण गरिएको छ ।

विवरण	आर्थिक वर्ष र बजेट (रु.हजारमा)			जम्मा बजेट
	२०६९/०७०	२०७०/०७१	२०७१/०७२	
क) गाविसको आन्तरिक श्रोतबाट				
१. ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा कर	८	१०	१२	३०
२. मालपोत कर	६५	६५	६५	१९५
३. सिफारिस तथा पञ्जिकरण कर	५	७	१०	२२
४. वन तथा जडिवुटी निकासी कर	१०	१५	१८	४३
५. व्यवसाय संचालन कर	३	५	७	१५
६. अन्य				
जम्मा	९१	१०२	११२	३०५
ख) गाविसको बाह्य श्रोतबाट				
अनुदान	३०००	३०००	३०००	९०००
ग) गाविसमा कार्यरत सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूको सहयोग				
८३४२०	८३४२०	८३४२०	२५०२६०	
जम्मा	८३४२०	८३४२०	८३४२०	२५०२६०
कूल जम्मा	८६५११	८६५२२	८६५३२	२५९५६५

७. गाविसको आन्तरिक श्रोत/राजश्व वृद्धिका सम्भावना तथा क्षेत्रहरु :

गाविसको दिर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्यहरु हासिल गर्न गाविसको आफ्नै साधन र श्रोत अपरिहार्य हुन्छ । वास्तविक श्रोत माथिको निर्भरताले गाविसले निर्दृष्ट गरेका उद्देश्यहरु पूर्ती गर्न सक्दैन । दिर्घकालिन रूपमा राजश्व वृद्धिका लागि यस गाविस भित्र निम्न सम्भावनाहरु देखिन्छ ।

- वन तथा खनिज क्षेत्रबाट हुने सम्भाव्य आम्दानीका लागि अनुसन्धान अध्ययन गर्ने ।
- पर्यटकीय स्थलहरुको अध्ययन गरि आम्दानीका सम्भावनाहरु एकिकन गर्ने ।
- ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा करलाई व्यवस्थित गर्ने ।
- मालपोत, सिफारिस तथा पञ्जिकरण, निकासी तथा व्यवसाय करलाई तदारूपकताका साथ असुल गर्ने ।

८. आवधिक योजना कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

आवधिक योजनाको दस्तावेज तयार भए पश्चात यसलाई तुरुन्त कार्यान्वयनमा ल्याईने छ । यो दस्तावेजलाई गाउँ विकास समितिको एकिकृत योजना समिति र परिषदमा समेत पेश गरि अनुमोदन गरिने छ । यो दस्तावेज कार्यान्वयनको मुख्य जिम्मेवार निकाय भन्ना गाउँ विकास समिति नै हुने हुँदा यस गाविसमा कार्यरत सरकारी तथा गैरसरकारी एवं अन्य विकास साभेदारहरुसंग समन्वय र सहकार्य गरिने छ । आवधिक योजना कार्यान्वयन गर्दा देखा पर्ने समस्याहरु एवं विवादहरु आपसी छलफलबाट टुङ्गो लगाईने छ । हरेक वर्ष आवधिक योजनामा उल्लेखित कृयाकलापहरु गाउँ विकास समितिको वार्षिक योजनामा ल्याई कार्यान्वयन गरिने छ । साथै हरेक वर्ष आवधिक एवं वार्षिक योजनाको समिक्षा समेत गरिने छ ।

८.१. लेखापरिक्षण

क) सार्वजनिक सुनुवाई, समिक्षा एवं लेखापरिक्षण

गाउँ विकास समितिको आवधिक एवं वार्षिक कृयाकलापहरुको सूचना एवं जानकारी गाविस भित्र र यससंग सरोकार राख्ने विभिन्न संघ-संस्था, समुदायलाई सर्वसूलभ रूपमा उपलब्ध गराईने छ । यसै गरि गाविसमा वसोवास गर्ने समुदायलाई माथि उल्लेखित सूचनाहरुको पहुंच र गाविस र सेवा प्रदायकहरुबाट प्रदान गरिने सेवाको प्रभावकारिता सुनिश्चित गर्न हरेक वर्ष सार्वजनिक सुनुवाई, समिक्षा तथा कार्यक्रमहरुको सार्वजनिक लेखापरिक्षण समेत गरिने छ ।

ख) लैङ्गिक लेखापरिक्षण

महिला र पुरुषविचको भूमिका, सम्बन्ध, स्तर, स्थान, अवसर आदिको लेखाजोखा र महिला पुरुषविचको समानता कायम गर्नको लागि तय गरिएको कार्यक्रम र वजेटको विश्लेषण गरि लैङ्गिक र सामाजिक समानताको उद्देश्यहरु के कति हासिल भएका छन् भन्ने कुराको एकिकन समेत गरिने छ । यस अन्तर्गत गाविस भित्र संचालन हुने हरेक कृयाकलापहरुमा लैङ्गिक समानता सम्बन्धी कृयाकलापहरु र यससंग सम्बन्धित वजेटको लेखाजोखा र विश्लेषण समेत गरिने छ ।

८.२. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

गाउँ विकास समिति र अन्य सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाहरुबाट गाउँ विकास समिति भित्र संचालन हुने हरेक कृयाकलापहरुलाई प्रभावकारी, पारदर्शी र जवाफदेहि तरिकाले कार्यान्वयन भए नभएको एकिकन गरि राय, सल्लाह, सुझाव दिन नीतिगत व्यवस्था भए अनुसार तपसिल वमोजिमको अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति हुनेछ । यस समितिको भूमिका एवं जिम्मेवारी गाउँ विकास समिति अनुदान संचालन कार्यविधि २०६७ को भाग ६ दफा २९ मा व्यवस्था भए अनुसार हुनेछ । यस समितिले गाउँ विकास समितिको आवधिक योजना तथा वार्षिक

योजनाले लक्षित गरेका कृष्याकलापहरु कार्यान्वयन भए नभएको समेत अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने छ । अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) गा.वि.स.को अध्यक्ष वा अध्यक्षको काम गर्न तोकिएको पदाधिकारी	- संयोजक
(ख) वडा नागरिक मञ्चबाट कम्तीमा १ जना महिला सहित २ जना	- सदस्य
(ग) गा.वि.स.ले तोकेको विषयगत इलाका/गाउँ स्तरको कार्यालयको प्रमुख १	- सदस्य
(घ) प्राविधिक कर्मचारी (उपलब्ध भएसम्म) १	- सदस्य
(ङ) गाउँ विकास समितिको सचिव वा निजले तोकेको व्यक्ति १	- सदस्य
- (गा.वि.स. सचिव र संयोजक एउटै व्यक्ति भएमा)

९. जिल्लाको आवधिक योजना, त्रिवर्षीय अन्तरिम योजना र सट्ट्राब्दी लक्ष्यमा योगदान

यस गाविसको आवधिक योजनाको अन्तर सम्वन्ध जिल्ला विकास समितिको आवधिक योजनासंग रहेको छ । गाविस भित्र संचालन गर्न सकिने ठूला आयोजनाहरु गाविसमा उपलब्ध हुने साधन र श्रोतले नपुग्ने हुँदा जिल्ला एवं राष्ट्रिय योजनाको रूपमा लिईएको छ । जिल्लाको आवधिक योजनाको रणनीति अनुसार एवं प्राथमिकताका क्षेत्र अनुसार नै यस गाउँ विकास समितिको आवधिक योजना तयार गरिएको छ । यस आवधिक योजनाले कृषि, वन, व्यापार र पूर्वाधारलाई विशेष जोड दिदै सु-शासनको माध्यमबाट समुन्नत गाउँ विकास गर्ने परिकल्पना गरेको छ ।

यसै गरि त्रिवर्षीय अन्तरिम योजना २०६८/०६९- ०७०/०७१ को सु-शासन कार्यनीति अनुसार निम्न विषय र क्षेत्रमा योगदान गर्दछ ।

- शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पशु र अन्य सेवा प्रदायक स्थानीय स्तरका संस्थाहरूसँग समन्वय गरी सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा स्थानीय निकायको संलग्नता बढाउने ।
- सार्वजनिक सेवाको प्राप्तिलाई सुनिश्चित बनाउन सेवा प्रवाहको अनुगमनको व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउने ।
- सेवा प्रवाहको प्रक्रियालाई पारदर्शी, स्पष्ट र विधिबद्ध बनाउन सेवा प्रवाहमा कार्यविधि र योजनाहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।
- सबै वर्ग, क्षेत्रका महिलाहरुको सामाजिक, आर्थिक तथा राजनीतिक सशक्तिकरण गर्दै दिगो शान्ति र विकासमा लक्षित वर्गको पहुँचलाई सशक्त बनाउने जस्ता कार्यनीतिमा यस आवधिक योजनाले योगदान पुर्याउने छ ।

यस आवधिक योजनाले सट्ट्राब्दी लक्ष्य हासिल गर्ने क्रममा कृषि क्षेत्रलाई बढी महत्व दिएको हुँदा यसबाट स्वरोजगारमा वृद्धि गर्ने, भोकमरी घटाउने कार्यमा योगदान गर्दछ । त्यसै गरि आवधिक योजनाले समावेशी विकास, लैङ्गिक समानता र सशक्तिकरणमा जोड दिईएको छ । लैङ्गिक समता अभिवृद्धि, बाल शिक्षा, सुरक्षित मातृत्व, एच.आइ.भि.एड्स जस्ता चेतनामूलक कृष्याकलापहरुलाई आवधिक योजनाले विशेष जोड दिएको छ । त्यसै गरि जलवायु परिवर्तन र यसको प्रभावलाई न्यून गर्ने कृष्याकलापहरु जस्तै: वन विकास, वन संरक्षण, भू-क्षय नियन्त्रण, पानीको मुँहान संरक्षण एवं मानवजन्य प्रकोप नियन्त्रण गर्ने क्रियाकलापहरु आवधिक योजनामा समावेश भएका छन् । सुरक्षित खानेपानी र सरसफाईका क्रियाकलापहरुलाई आवधिक योजनाले विशेष प्राथमिकतामा राखेको छ ।

१०. जोखिम पक्ष र त्यसको न्यूनिकरण:

आवधिक योजना कार्यान्वयनमा हुन सक्ने जोखिम र त्यसको न्यूनिकरण कार्यनीति तल उल्लेखित गरिएको छ ।

जोखिम पक्ष	न्यूनिकरणका कार्यनीति
१. नेपाल राजनैतिक रूपमा संघिय प्रणालीमा अगाडि बढिरहेको परिवेशमा गाउँ विकास समितिको संरचना हुने वा नहुने वा फेरबदल	१. वडा वा वस्ती स्तरमा पहिचान भएका आवश्यकता र अवसरहरुलाई नयाँ वन्ने संरचनाले सम्बोधन गर्न सक्ने ।

हुन सक्ने ।	
२. आवधिक योजना निर्माण गर्दा केही सरोकारवालाहरुको अनुपस्थितिले यस योजनाको कार्यान्वयनमा कमी आउन सक्ने ।	२. आवधिक योजनाको ब्रोसर तयार गरि समयमै सूसुचित गर्नुका साथै सोको कार्यान्वयनका लागि नीतिगत पहल गर्ने ।
३. गाउँ विकास समितिमा सिमित मानव श्रोतको कारणले यसको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा अनुगमनमा कमी हुन सक्ने ।	३. गाउँ विकास समितिको क्षमता विकास योजनालाई विशेष प्राथमिकता दिई कार्यान्वयनमा ल्याउने ।
४. राजनीतिक दलहरुको आ-आफ्नै अनुकूलका कार्यक्रम मात्र कार्यान्वयन गर्ने परिपाटीले साधन र श्रोतको तोडमोड हुन सक्ने ।	४. राजनीतिक दलहरुको र यससंग सरोकारवाला निकायहरुको प्रतिवद्धता सुनिश्चित गराउने ।
५. गाविसमा काम गर्ने सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरुको श्रोत र सहयोग गर्ने प्राथमिकता क्षेत्र परिवर्तन हुन सक्ने ।	५. गाविसको आन्तरिक वृद्धि गर्नुका साथै गाविसको आवश्यकताको आधारमा लगानी गर्न पहल गर्ने ।
६. जलवायु परिवर्तन र यसको असर	६. योजना तर्जुमा गर्दा वातावरण अनुकूलनका उपायहरु अवलम्बन गर्नुका साथै असरलाई न्यूनिकरण गर्न स्थानीय स्तरमा उपलब्ध श्रोत साधनको न्यायोचित उपयोग गर्ने ।

अनुसूचि १ : गाविसमा काम गरिरहेका विकास साभेदार निकायहरुको विवरण

कार्यक्रमको क्षेत्र	कार्यक्रम गर्ने निकाय/संस्था	वार्षिक बजेट (रु.हजारमा)	स्थान/ वडा	लाभान्वित घरधुरी	मुख्य क्रियाकलापहरु	सहयोगी निकाय
१.आर्थिक विकास कृषि	जि.कृषि विकास कार्यालय	११५	१-९	३७०	विउ, मल, विरुवा वितरण र तालिम	एस.एस.एम.पि.,विश्व खाद्य कार्यक्रम, उपाप
	पहाडी क्षेत्र विकास अभियान	३९५	२, ५, ६, ७, ९	१०५	गोठेमाल सुधार र उत्पादन	एस.एस.एम.पि.
	पाँचतारा युवा संरक्षण मंच	५०००	१-९	१२०	आय आर्जन	गरीवि निवारण कोष
वन	जि.वन कार्यालय	३००	१-९	४००	वन विकास, जडिवुटी वजारिकरण	लिङ्ग हेल्मेटास,
पशु	जि.पशु सेवा कार्यालय	२००	१-९	५००	उन्नत गाई वितरण, नश्ल सुधार, वधसाला, डेरी र उन्नत घांस प्रवर्द्धन	
२.सामाजिक विकास शिक्षा	जि.शिक्षा कार्यालय	३२००	१-९	७००	बाल विकास, भौतिक पूर्वाधार, पोषण,	यूनिसेफ, विश्व खाद्य कार्यक्रम
	जि.वि.स.(डकाउ)	४००	१-९	३००	वाल मैत्री शिक्षा	यूनिसेफ
स्वास्थ्य	पहाडी क्षेत्र विकास अभियान	१५०	१-९	१८९	सुरक्षित मातृत्व, तालिम, चेतनामूलक कार्यहरु	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय
	नेपाल रेडक्रस	५०	१-९	१०	तत्काल राहात, आंखा उपचार	
लक्षित समुदाय	महिला विकास का.	३००	१-९	२५०	बाल संरक्षण, महिला सशक्तिकरण	यूनिसेफ
३.जलश्रोत विकास र विद्युतिकरण (खानेपानी, सिंचाई, विद्युत)						
विद्युत	डाँफे युवा क्लव		३, ४	९१०००	लघुविद्युत	जिविस/जिल्ला उजगू तथा वातावरण
खानेपानि	पाँचतारा युवा संरक्षण मंच	३०००	५	६५	खानेपानि धारा निर्माण	गरीवि निवारण कोष
सिंचाई	पहाडी क्षेत्र विकास अभियान	९२०००	८, ९, ७, ५, ३	३०९	सिंचाई पोखरी निर्माण	लि. लि./हेल्मेटास
४.ग्रामिण यातायात पूर्वाधार		DRIL-P	१, ३, ४, ८, ९	२२६	कृषि सडक निर्माण	विश्व बैंक
सडक	पाँचतारा युवा संरक्षण मंच	५०००	७	४६	सल्लीभरी सडक निर्माण	गरीवि निवारण कोष
५.सु-शासन तथा अन्य	प्रो-पब्लिक	५०	१-९	१४६०	सु-शासन, सूचना प्रवाह र क्वल प्रवर्द्धन	प्रो-पब्लिक
	जि.वि.स.(एलजिसिडिपि)	२००	१-९	५००	गाविसको क्षमता विकास र सामाजिक परिचालन	वहु दातृ निकाय
जम्मा						

अनुसूची २ : गाविसको संक्षिप्त पार्श्वचित्र

जिल्ला: जाजरकोट

गाउँ विकास समिति: भाप्रा

१. जनसंख्या विवरण

गाविसको घरधुरी विवरण : जम्मा घरधुरी सख्या: ९१५

जनसंख्या: ५६६५

विवरण	संख्या	प्रतिशत	सूचनाको श्रोत
दालित	घरधुरी संख्या	३३१	३६.१७
	जनसंख्या	२०५५	३६.२७
जनजाती	घरधुरी संख्या	१८८	२०.५४
	जनसंख्या	११६६	२०.५८
ब्रह्मण	घरधुरी संख्या	३५	३.८२
	जनसंख्या	२१९	३.८६
क्षेत्री/ठकुरी	घरधुरी संख्या	३०९	३३.७७
	जनसंख्या	१९००	३३.५३
अन्य (अल्पसंख्यक)	घरधुरी संख्या	५२	५.६८
	जनसंख्या	३२५	५.७३
जम्मा		५६६५	१००

उमेर समूह

विवरण	जनसंख्या	प्रतिशत	सूचनाको श्रोत
० देखि ५ उमेर समूहको	११६९	२०.६३	गाविस पार्श्वचित्र
५ देखि १५ उमेर समूहको	१६५६	२९.२३	गाविस पार्श्वचित्र
१६ देखि ६० उमेर समूहको	२६५९	४६.९३	गाविस पार्श्वचित्र
६० उमेर देखि माथी	१८१	३.१९	गाविस पार्श्वचित्र
जम्मा	५६६५	१००	गाविस पार्श्वचित्र

२. भू-स्वामित्व, खाद्य पर्याप्तता, आम्दानी र आम्दानीका श्रोतहरु

	जम्मा घरधुरी	भूमीहिन	५ रोपनी भन्दा कम	५ देखि १० रोपनी	१० रोपनी भन्दा बढी	सूचनाको श्रोत
घरधुरी	९१५	२०	२१०	४३५	२५०	मालपोत कार्यालय
प्रतिशत		२.१८	२२.९५	४७.५४	२७.३२	

विवरण	खाद्य पर्याप्तता(आफ्नो उत्पादनले)					सूचनाको श्रोत
	१२ महिना ज्षला मजदुरी गरी खाने	३ महिना सम्म खाने पुरने	३ देखि ६ महिना खाने पुरने	६ देखि ९ महिना खाने पुरने	९ महिना भन्दा बढी खाने पुरने	
घरधुरी संख्या	५१	४८२	२४२	८५	५५	जिल्ला विकास पार्श्वचित्र

विवरण	नगद/आय आर्जनमा संलग्न (वार्षिक)			सुचनाको श्रोत
	३० हजार भन्दा कम	३० देखि ४० हजार	४० हजार भन्दा माथी	
घरधुरी संख्या	७०	३००	५४५	
प्रतिशत	७.६५	३२.७८	५९.५६	

विवरण	आम्दानीको श्रोत			सुचनाको श्रोत
	आफ्नै कृषि खेतिबाट	व्यवसायमूलक सिपबाट	वैदेशिक रोजगारबाट	
घरधुरी संख्या	८३५	५०	३०	समुह छलफल
प्रतिशत	९९.२७	५.४६	३.२७	

३. वसोवास विवरण

टोल एवं वस्तीहरु	वडानं	मुख्य टोल वस्तीको नाम	जम्मा घरधुरी	दलित घरधुरी	जनजाती घरधुरी	अल्पसंख्यक घरधुरी	सुचनाको श्रोत
सीम्ली, कांडाटोल, वैश्याना, माभगाउँ	१	फुम्ना	१२८	२५	०	५	गाविस पार्श्वचित्र
पसुदा, कालदुङ्गा, फुवाठान	२	फुम्ना	१२५	३५	०	३	
धुपिटोल, मीलनटोल, भाप्रा	३	भाप्रा	८६	२०	०	०	
कौउछयाना, माभटोल, कांडा	४	औलाकाटीया	१०५	४०	२	०	
मोखियाटोल, माभगाउँ, राजीकुरी, वागखोर	५	खलटाकुरा	६७	१९	४५	०	
खडगाटोल, खलटाकुरा, पैयाटोल, माभटोल, नाउलीटोल	६	खलटाकुरा	६६	१०	२५	४	
सल्लीभिर, गम्का, राम्री, वाहुनगाउँ	७	काफला	१२१	३४	४५	०	
रागा, नल्फु, मटेला	८	रागा	१२६	२३	९०	०	
कांडा, सुवापानी, भाँकीटोल	९	कांडा	९१	१५	६०	०	
जम्मा			९१५	२२१	२६७	१२	

४. भूमिगत विवरण

	गाविसको कूल क्षेत्रफल (हे.)	कृषि योग्य जमिन (हे.)		वनजंगल (हे.)	नदीनालाले वगटेको क्षेत्र (हे.)	सुचनाको श्रोत
		पांखो वारी	खेतवारी			
हेक्टर	५०२५	६३४.२२	११०.८५	४०७६		जिल्ला वन कार्यालय
प्रतिशत		१२.६२	२.२०	८१.११		

५. विकासका क्षेत्रगत विवरण

५.१ आर्थिक विकास क्षेत्र
कृषिमा आधारित

नाम	उत्पादन(कृन्टल/वर्ष)	विषय	संकेत(सर्वै भन्दा महत्वपूर्ण १ नम्बर)	सूचनाको श्रोत
खाद्यन्न वाली	९१५०	खाद्यन्न वाली	१	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय र समुह छलफल
१. मकै	३९००	कोषेवाली	८	
२. धान	१८३०	फलफूल	४	
३. गहु	२०००	नगदेवाली	७	
४. कोदो	९५०	पशुपालन	२	
नगदे वाली/तरकारी	७८.४	जडीवुटी	५	
१. तरकारी	७०	सिप रोजगार	३	
२. नगदेवाली	२१.१	श्रममूलक		
३. तेलहन वाली	२४.२	रोजगार	६	
४. आलु	९५०	माहुरी पालन	९	
फलफूल	६६.२	अन्य		
१. सुन्तला	६		५	
२. आरुवोखरा	८		४	
३. कागती	९		१	
४. स्याउ	१२		३	
५. केरा	२०		२	
जडीवुटी				
१. खोटो	५०००			
२. समयो जटामसी				
३. टिमुर	६			
४. काउलो	६			
माहुरी पालन/मत्स्य				
माहुरी पालन				
मत्स्य पालन				

गैर कृषि क्षेत्र

क्षेत्रहरु	वडा नं.	संख्या	संलग्न घरधुरी संख्या	यस क्षेत्रमा कार्यरत संस्थाहरु	सूचनाको श्रोत
फलफूल प्रसोधन					
जैविक कृषि व्यवसाय	५,७,८,२	२३	२३	पहाडी क्षेत्र विकास	पहाडी क्षेत्र विकास
कम्पोष्ट मल/गोठ सुधार	२,९,७,५,६	५५	५५	पहाडी क्षेत्र विकास	
डेरी					
हाट वजार		०	०		
सित भण्डार	७, ५	५	११०		
वद्यशाला					
कृषि तथा अन्य सहकारी सम्बन्धि कृषाकलाप	१, ३	३	२०१	कृषि,पहाडी,हिमालय	कृषि,पहाडी,हिमालय
कृषि प्रशोधन उद्योगहरु		०	०		
एग्रोभेट		०	०		

पशुपालन

विवरण	वडा नं.	पशुधन भएका घरधुरी संख्या	व्यवसायिकरूपमा पशु विक्रि गर्ने घरधुरी संख्या	सूचनाको श्रोत
भेडा वाखा	१-९	४५०	९६	
वंगुर सुगुर	१-९	१०	०	
रागा भैसी	१-९	४३०	०	
गाई गोरु	१-९	५३४	०	
कखुरा हाँस	१-९	६५५	०	

प्रसार सेवामा पहुँच

विवरण	संख्या	सेवाको प्रकार	सेवा प्राप्त गरेका घरधुरी संख्या	सूचनाको श्रोत
कृषि सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र		विउ वितरण कृषक समुह तालिम	१२०	
पशु सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र			९०	
रेन्जपोष्ट	१	सा. व. नविकरण	२३४	
स्थानीय श्रोत व्यक्तिहरु	२	प्राविधिक सेवा	९२	
सामाजिक परिचालक	४	समुह परिचालन	२४४	
स्थानीय स्तरमा कृषि प्रसार सेवाको नियमितता	छैन			

स्थानीय श्रोत व्यक्ति विवरण

	तरकारी	विउ उत्पादन	जडीवुटी	पशु पालन	अनुभवी अगुवा कृषक	सामाजिक सवालका अभियानकर्ता	अन्य कृषि	सूचनाको श्रोत
महिला	०	०	०	०	०	०	०	कृषि विकास कार्यालय
दलित	०	०	०	०	०	०	०	
जनजाती	०	०	१	०	०	०	२	
अन्य	०	०	०	०	०	०	०	
जम्मा	०	०	१	०	०	०	२	

गैर कृषिमा आधारित

विवरण	वडा नं.	संख्या	संलग्न घरधुरी संख्या	यस क्षेत्रमा कार्यरत संस्थाहरु	सूचनाको श्रोत
परम्परागत सिप (आरत)	१,३,,५,६,७,८,९	२५	२५		
परम्परागत सिप (सुधारिएको चुलो)	१-९	११२	११२	पहाडी	
घरेलु तथा लघु उद्यम		०	०	०	
ग्रामिण पर्यटन (ट्रैकिङ्ग)		०	०	०	
वातावरणीय प्रवर्द्धन		०	०	०	
रजिष्टर भएका साना, मझौला उद्योगहरु	१	१			
वनजन्य उद्योगहरु	७	१	१	जिविस र हेल्भेटास	हिमालय यूवा क्लब
जम्मा		१३९			

वन तथा वातावरण

विवरण	संख्या	जम्मा क्षेत्रफल (हे.)	आवद्ध घरधुरी संख्या		१ घण्टाको दुरी भित्र वनको श्रोतमा पहुंच भएका घरधुरी संख्या	सुचनाको श्रोत
			दलित	अन्य		
कुल वन क्षेत्र		४०७६	०	०	०	गाउँ विकास योजना
वन		०	०	०	०	
चरिचरण		०	०	०	०	
राष्ट्रिय वन		०	०	०	०	
सामुदायिक वन	२७	६७.९४	९८	३४२	०	गाउँ विकास योजना
कवुलियती वन	२	१२३ रोपनी	५४	७८	०	

गैरकाष्ट वनपैदावार

क्र.स.	मुख्य पैदावारहरु	संलग्न घरधुरी संख्या	वार्षिक आमदानी	सुचनाको श्रोत
१.	खोटो	६०	९०,००००	समुह छलफल
२.	टीमुर	११२	२२४००	
३.	काउलो	२०	४०००	

वातावरण तथा प्रकोप व्यवस्थापन

विवरण	वडा नं.	समस्या ग्रस्त वस्ती/ठाउँहरु	प्रभावित घरधुरी संख्या	सुचनाको श्रोत
भूक्षय हुने मुख्य स्थान	१,-९	हाडेकाफल, साउनधारा, वैश्यान्, कालीमाटी, गोलखारी, चीनुगान, कालहुंगा, मसाडा, आमचौर, कडेखोला	२८१	गाविस पार्श्वचित्र
वाढी पहिरो, डढेलो, आगालागी	१,-९	गाविस भरी	१७४	
जलवायु परिवर्तनको असर	१,-९	गाविस भरी		

५.२ सामाजिक विकास क्षेत्र

शिक्षा क्षेत्र

विद्यालय	वडा नं.	किसिम (निजी/सामुदायिक/सरकारी)	विद्यालय संख्या	शिक्षक संख्या	विद्यालय पुग्ने औषत समय	स्कूल जाने बालबालिकाको संख्या (४ देखि १६ वर्ष)	भर्ना संख्या	दलित छात्र/छात्राको संख्या	सुचनाको श्रोत
बाल विकास केन्द्र	१-९		१०	१०		०	-	-	जिल्ला शिक्षा कार्यालय
प्राथमिक	२,३,४, ६,९	सामुदायिक	७	२५	३० मीनेट	०	२१४७	६०६	
निम्न माध्यमिक	१,७,८,	सामुदायिक	३	७	३० मीनेट	०	५९४	११२	
माध्यमिक	३, ५	सामुदायिक	२	४	३० मीनेट	०	२५४	९१	
उच्च माध्यमिक/क्याम्पस	३	उमावि	१	-	१ घण्टा	४२	२६७	-	

साक्षरता दर

	५ वर्ष भन्दा माथि	महिला	पुरुष	सुचनाको श्रोत
साक्षरता दर		१०८९	१३७२	गाविस पार्चवचित्र
प्रतिशत		५०.०३	५८.९	

विद्यालयको भौतिक अवस्था

विवरण	हालको अवस्था (संख्या)	प्रयोग गर्न योग्य	मरर्मत एवं सुधार गर्नु पर्ने	सुचनाको श्रोत
भवन (जम्मा ६२)	३१ राम्रो	१८	१३	समुह छलफल
फर्निचर	९० राम्रो	१२३	२००	
पुस्तकालय	२	२	-	
शैक्षिक सामग्री	-	-	-	
विज्ञान प्रयोगशाला	छैन	-	-	

स्वास्थ्य क्षेत्र

विवरण	वडा नं.	संख्या	सेवाको किसिम		सेवा प्राप्त गर्ने घरधुरी संख्या	स्वास्थ्य सेवामा औषत पहुंच (समय)	स्वास्थ्य चौकीहरुको भौतिक अवस्था	सुचनाको श्रोत
			नियमित	कहिलेकाही				
स्वास्थ्य क्षेत्रसंग सम्बन्धित जनशक्ति	१-९	४	नियमित		३२४	९ महिना	अपुग	उप स्वास्थ्य चौकी भ्राप्रा
धामी/भात्रीहरु	१-९	९		कहिलेकाही	५६४			
स्वास्थ्य सुविधा (प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र / हेल्थपोष्ट/सव हे.पो. / गाउँघर क्लिनिक/ औषधि पसल/ उपकरण, प्रसूती गृह)	३	१ वटा उप स्वास्थ्य चौकी	नियमित		३२४	३ महिना		
राष्ट्रिय अभियानका कार्यक्रमहरु (भिटामिन ए, जुका औषधी, पोलियो, हेपाटाइटिस वि तथा अन्य खोपहरु	१-९			कहिलेकाही				
स्वास्थ्य शिक्षा/सचेतना				०	०	०	०	
महामारी व्यवस्थापन				०	०	०	०	

गाविसमा देखा परेका स्वास्थ्य समस्याहरु

विवरण	वडा नं.	प्रकोप देखिएका मुख्य वस्तीहरु	प्रभावित पार्ने वार्षिक जनसंख्या	उमेर समुह	सुचनाको श्रोत

पानी जन्य रोगहरु	भाडा पखाला	१-९	सवै वस्तिमा	६५०	३-७०	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय र गाविस पार्श्वचित्र
	आउ	१-९	सवै वस्तिमा	६१०	३-७०	
	टाइफाइड	१,२,८,३,४	फुम्ना, रागा,भाप्रा र औलाकाटीया	११	५-४५	
अन्य रोगहरु	स्वास प्रस्वास	१,५,७	फुम्ना, खलटाकुरा, काफला	०	०	
	निमोनिया					
	क्षयरोग/	६, ५, ८		३	५४-६०	
अन्य महिलाका सवालहरु	पाठेघर खस्ने	१-९	सवै वस्तिमा	२००	१४-४५	
	छाउपडी					
अन्य	कुपोषण	१-९	सवै वस्तिमा	२८	१-११	

सामुदायिक पूर्वाधार

विवरण	वडा नं.	संख्या	लाभान्वित संख्या	पूर्वाधारहरुको भौतिक अवस्था	सुचनाको श्रोत
सामुदायिक भवनहरु	५,६,८	३	३१०	मर्मत गर्नु पर्ने	
सामुदायिक रेडियो/तालिम केन्द्रहरु					
महिला तथा बालबालिका/वृद्धाश्रम तथा अपाङ्ग असहाय पुनस्थापना केन्द्र					
पौवा, चौतारी					
कृषि उपज संकलन केन्द्र	५	२	४० परिवार	ठीकै	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय
वजार	१	१			

५.३ जलश्रोत विकास र विद्युतिकरण

खानेपानी तथा सरसफाई

विवरण	संख्या	वडा नं.	लाभान्वित घरधुरी		संचलन मा रहेको/ नरहेको	मर्मत गर्नु पर्ने/नपर्ने	मर्मत सम्भार कार्यकर्ता छ/छैन	मर्मत सम्भार कोष छ/छैन/कति	सुचनाको श्रोत
			दलित	अन्य					
खानेपानी पाइपको पानी धारा	८२	१-९	११४	२५६		केहीलाई मर्मत गर्नु पर्ने	छैन	केहीमा छ तर नाम मात्रको	जि.खा.पा.
ढुङ्गे धारा, पधेरा	४९	१-९	९८	१८२					
इनार	१४	१-९	२९	७०					
टुवेल									
आकाशेपानी संकलन									
सरसफाई सार्वजनिक तथा निजी शौचालय (पक्की)	४३०	१-९							
चेतनामूलक कृयाकलापहरु									

सिंचाई

विवरण	वडा नं.	निर्माण संख्या	लाभान्वित घरधुरी		सिंचित क्षेत्रफल (रो.)	सुविधा मौसम/वर्षभर	उपभोक्ता समिति संख्या	मर्मत संभार कोष	सुचनाको श्रोत
			दलित	अन्य					
कुलो/नहर	१,३,४,२,५	५	९०	१२३	४०२	मौसम	८	छैन	गाविस पार्श्वचित्र
प्लाष्टिक पोखरी	३,४,८,६	३५	५६	११०	१०२	०	३५	छैन	जिल्ला कृषि वि.का.
आकाशे पानी/स्प्रीङ्कलर	०	०	०	०	०	०	०	०	

विद्युत

विवरण	वडा नं.	क्षमता	संख्या	प्रयोग गर्ने घरधुरी		सुचनाको श्रोत
				दलित	अन्य	
जल विद्युत/पेलेटिक सेट						
नविकरणीय उर्जा (सौर्य, वायु) काठ, दाउरा, गुइठा, वायो ग्यांस	१-९		७००	१२०	५८०	गाविस पार्श्वचित्र
मोवाईल	१-९		४५०	०	०	गाविस पार्श्वचित्र
रेडियो, पत्रपत्रिका			२४५	०	०	गाविस पार्श्वचित्र

५.४ ग्रामीण यातायात पूर्वाधार क्षेत्र

विवरण	संख्या	कि.मी.	मूख्य सडकसम्म एकतर्फी दूरी	१ घण्टा भित्र सडकमा पहुंच घरधुरी संख्या	मूख्य पुग्ने	गाविसबाट जिल्ला सदरमूकाम सम्मको दूरी (कि.मि.)	सुचनाको श्रोत
पक्की सडक		-	-	-	-	-	स्थलगत भ्रमाण
ग्रावेल सडक		-	-	-	-	-	
मौसमी/कच्ची सडक		-	-	-	-	-	
भोलुङ्गे पुल	२	-	-	-	-	-	
टुइन		-	-	-	-	-	
काठेपुल	३	-	-	-	-	-	

५.५ सुशासन तथा अन्य विवरण

गाविसमा तयार गरिएका योजनाहरू	क्षेत्रगत तयार गरिएको वर्ष	सहयोग गर्ने निकाय	योजनाको अवधि	कार्यान्वयन छ/छैन	सुचनाको श्रोत
१. गाविसको पार्श्वचित्र	२०६७	गाविस/जिविस			
२. गाविसको क्षमता विकास योजना	२०६८	गाविस/जिविस			
३. जलउपयोग गरुयोजना	२०६६	हेल्मेटास	दीर्घकालीन	छैन	गाविस
४. विद्यालय सुधार योजना	निरंतर	जि.शि.का.	५ वर्ष	छैन	जि.शिका
५. गाउँ लघु उद्यम विकास योजना					
७. सडक गुरुयोजना					
८. गाविसको आवधिक/रणनीतिक योजना					
९. अन्य.....					

गाविसमा भएका संस्था जनशक्ति र त्यसमा पहुंच

गाविसमा भएका संस्था	संख्या	सदस्य संख्या					कार्य समितिमा				सुचनाको श्रोत
		महिला	पुरुष	दलित	जनजाती	अन्य	महिला	दलित	जनजाती	अन्य	
गैर सरकारी संस्थाहरु	३	७७	७३	३५	१३	१०२	३	१	१	६	गाविस पार्श्वचित्र
समुह उपभोक्ता समिति (वन, खानेपानी, सिंचाई, निर्माण)	२७	१२०	३४०	११०	१५०	२००	२१	२३	१७	९०	
व्यवस्थापन समिति (विद्यालय, स्वास्थ्य.....)	२३	८५	२००	६१	३४	१९०					
वाल क्लव	७	२३	५१	४१	१२	२२	७	१३	५		म.वि.का.
पारालिगल	१	११	५	२	२	१३	-	-	-	-	
सामुदायिक संस्थाहरु (वन उपभोक्ता समुह.....)	२७	६३	९८	४२	२४	१०	-	-	-	-	
सहकारी संस्थाहरु	३	१४२	६९	२१	३०	११६	-	-	-	-	गाविस पार्श्वचित्र
नागरिक सचेतना केन्द्र	१	९	१६	४	१०	११	-	-	-	-	यार्सन
वडा नागरिक मञ्च	९	८७	१०२	५४	३४	१०१	-	-	-	-	

दक्ष जनशक्ति

	डकमी/सिकमी	सुचिका र	जुता सिलाउने	सुनार/लोहार	प्लम्बर	इलेक्ट्रीसियन	शौचालय मिस्त्री	भोलुङ्गे पुल	हस्तकला	सुचनाको श्रोत
संख्या	१२/९	२५	२	८	५	०	०	०	०	
महिला		१	०	०	०	०	०	०	०	
सक्रिय	१२/९	०	०	०	०	०	०	०	०	
निष्क्रिय		०	०	०	०	०	०	०	०	

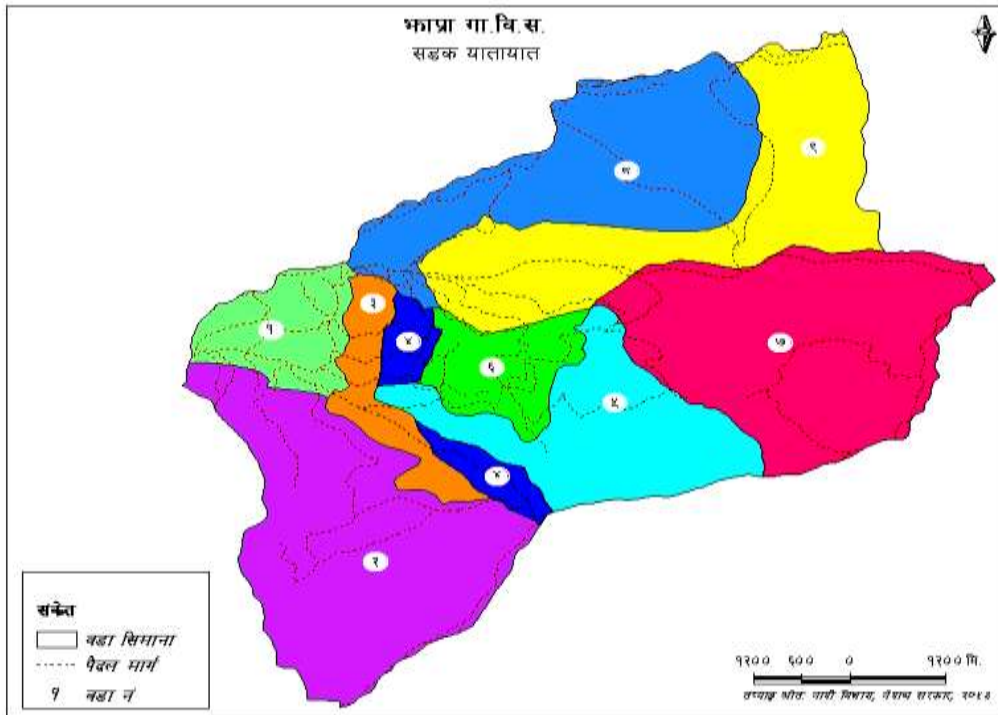
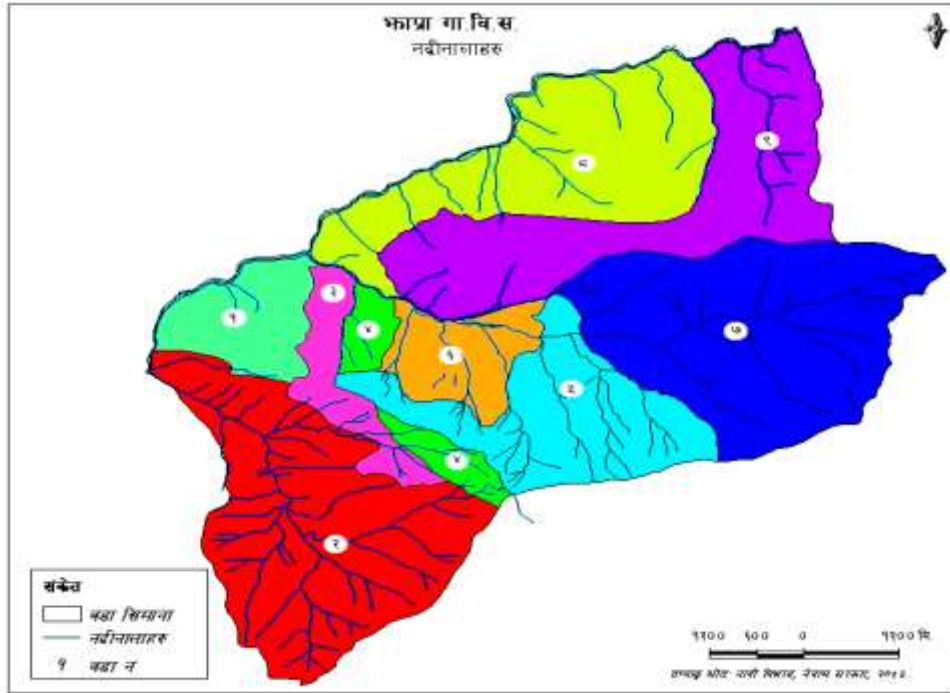
लक्षित समुदाय सहयोग

	वृद्ध	असहाय	द्वन्द्व पिडित	महिला	वालवालिका	दलित/पछाडि पारिएका वर्ग	सुचनाको श्रोत
संख्या	२३३	५५	१५	१५४	२३४५	२०५५ जनसंख्या	गाविस
वार्षिक बजेट विनियोजन							रु.६४६००० लक्षित वर्गका लागि एकमुष्ट छुट्टयाको

लेखा परिक्षण तथा अनुगमन

विवरण	संख्या	योजनाको नाम	सुचनाको श्रोत
नियमित अनुगमन गरिएका योजनाहरु			
सार्वजनिक सुनुवाई समिक्षा र लेखापरिक्षण गरेका योजना	१	गाविसको समष्टिगत	प्रो पब्लिक

अनुसूचि ३: गाविसको श्रोत नक्सा

अनुसूचि ४ : सहभागीहरुको उपस्थिति र प्रतिबद्धता

हामी हामीले बनाएको हाम्रो गाविसको आवधिक योजना कार्यान्वयन गर्न सामूहिक रुपमा प्रतिबद्धता जाहेर गर्दछौं । (सहभागी सबैको उपस्थिति र सही गराउने)

क्र.स.	सहभागीको नामथर	ठेगाना	कार्यालय/निकाय	पद	हस्ताक्षर
१.					
२.					
३.					
४.					
५.					
६.					
७.					
८.					
९.					
१०.					
११.					
१२.					
१३.					
१४.					
१५.					
१६.					
१७.					
१८.					
१९.					
२०.					
२१.					
२२.					
२३.					
२४.					
२५.					
२६.					
२७.					
२८.					
२९.					
३०.					
३१.					
३२.					
३३.					
३४.					
३५.					
३६.					
३७.					
३८.					

अनुसूचि ५ : गा.वि.स.को संगठन संरचना र संस्थागत सम्बन्ध

